

Sammanfattning
av statistik 2022

Kultur- skolan i siffror

KULTURRÅDET

Sammanfattning

Kulturrådet tar genom sitt Kulturskolecentrum årligen fram statistik om kulturskolan. Denna rapport är den femte i ordningen. Rapporten beskriver bland annat kulturskolornas organisation, vilka kurser, verksamheter och ämnen som erbjuds i kulturskolan, antalet deltagartillfällen och unika deltagare – med analys av deltagares bakgrundsfaktorer – samt kulturskolornas ekonomi. Kulturskolornas verksamhet under 2022 visar på följande resultat:

- Kommunal kultur- eller musikskola finns i nästan samtliga, 286, av landets kommuner. Kommunerna bedriver i regel verksamheten i egen regi.
- I rapporten delas kulturskoleverksamheten in i den frivilliga kulturskolan – med korta och långa ämneskurser, öppen verksamhet och övrig verksamhet – samt uppdragsverksamhet – som består av verksamhet utanför den frivilliga kulturskolan, ofta på uppdrag av grundskolan. I den frivilliga verksamheten erbjuder alla utom en av de svarande kommunerna långa ämneskurser, medan ungefär 6 av 10 kommuner har korta ämneskurser. Öppen verksamhet sker i 75 procent av kommunerna, vilket är en tydlig ökning jämfört med föregående år. Uppdragsverksamhet sker i 62 procent av kommunerna.
- Av de svarande kommunerna erbjöd 83 procent någon form av riktad verksamhet till en specifik målgrupp. Vanligast var att ordna sådan verksamhet till barn och unga med funktionsnedsättning (53 procent), 45 procent hade riktade kurser till barn och unga på landsbygden, 41 procent till socioekonomiskt utsatta barn och 19 procent hade sådana kurser till nyinvandrade. Drygt 60 procent av kommunerna erbjöd fördjupningskurser till deltagare som vill bredda och fördjupa sina redan befintliga ämneskunskaper.
- Musik, i form av enskild undervisning, undervisning i mindre grupp och i orkester/kör eller motsvarande, är det klart vanligaste ämnet i kulturskolan. Alla svarande kommuner erbjuder musik i någon form i långa och/eller korta kurser. Därefter följer i tur och ordning dans, teater/drama, bild/form och film/animation som de vanligaste ämnena i kulturskolan. Under åren 2019–2022 ser vi tendenser till att bredden av olika ämnen ökar i kommunerna. Särskilt tydligt är den ökade andelen kommuner som erbjuder ämnet bild och form, men även film/animation, musikal, skrivande/berättande och kurser där flera ämnen ingår visar på uppgående tendenser. Delar vi upp musikämnet i olika kategorier kan vi konstatera att de allra flesta kategorierna erbjuds i nästan alla kommuner. Det är vanligast att bedriva verksamhet inom stränginstrument, klaviatur och slagverk, som 96–97 procent av kulturskolorna gör.
- Kulturskolepedagoger kan ha olika sorters avtal för sin tjänst. Enligt undersökningen är det betydligt vanligare med ferietjänst bland kulturskolorna än med semestertjänst, 93 procent av kommunerna använder ferietjänst medan motsvarande andel för semestertjänst är 25 procent. Andra avtal används i 7 procent av kommunerna.
- Det totala antalet uppräknade deltagartillfällen för den frivilliga kulturskolan under 2022 var drygt 7 miljoner. I uppdragsverksamheten genomfördes cirka 3 miljoner deltagartillfällen. Antalet deltagartillfällen i kulturskolan utgörs till övervägande del av långa kurser. För långa och korta kurser sammanslaget står musikämnet för 70 procent av deltagartillfallen. Särskilt betydande är det enskilda musikutövandet, som står för 35 procent av de totala deltagartillfallen. Flickor utgör 64 procent av deltagartillfallen jämfört med pojkarnas 36 procent. Särskilt stor är skillnaden mellan könen i dans och musikal. Pojkar är endast i majoritet i ämnet film/animation.
- Knappt tre fjärdedelar av kommunerna hade köer till kulturskolan. Av de barn och unga som stod i kö utgjordes 67 procent av individer som inte går någon kurs i kulturskolan och 33 procent av sådana som redan går en eller flera kurser i kulturskolan.

- Genom uppräknings för att kompensera bortfall var det beräknade totala antalet unika deltagare i landets kulturskolor knappt 185 000 individer i åldern 6–19 år. Siffran bygger på inlämnade deltagarlistor. Ett uppräknat antal deltagare i åldern 6–19 år utifrån en enkätfråga var cirka 210 000. Antalet deltagare ligger ganska stabilt under de studerade åren, och andelen i åldern 6–19 år som går i kulturskolan, i främst terminskurser, har under åren 2015–2022 varit cirka 11 procent. Det är vanligast att gå i kulturskolan i åldersgruppen 9–11 år, där 18 procent deltar. Flickor utgör en majoritet av kulturskoledeltagarna, 63 procent av deltagarna i åldern 6–19 år är flickor.
- Kulturrådet har låtit SCB samköra uppgifter från deltagarlistorna med andra registeruppgifter. Analysen visar att 6–19-åringar med högutbildade föräldrar och/eller som bor i områdestyper med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar är överrepresenterade i kulturskolan. Barn och unga med utländsk bakgrund, som är födda utomlands eller som är nyinvandrade är, liksom boende i områdestyper med socioekonomiska utmaningar, underrepresenterade i kulturskolan. Mellan åren 2018–2022 har det endast skett små förändringar i resultaten. Eftersom siffrorna bygger på personnummerlistor, som i regel samlas in för deltagare i terminskurser, ger resultatet dock inte hela bilden av deltagare i kulturskolornas olika verksamheter. En stor del av exempelvis den öppna verksamheten riktar sig till nya målgrupper, och inte minst underrepresenterade grupper, såsom barn och unga med socioekonomiska utmaningar och utlandsfödda.
- Kommunernas samlade kostnader för kulturskolan har ökat under perioden 2011–2022 i löpande priser, men gör vi en jämförelse med fasta priser utifrån KPI för att ta hänsyn till inflation, ser vi en minskning mellan 2021 och 2022. Nedgången kan tolkas som att kulturskolans kostnader inte har ökat i samma utsträckning som inflationsstegringen. Kommunernas totala nettokostnad för kulturskolan var drygt 2,9 miljarder kronor under 2022. Kostnaderna för kulturskolan i förhållande till kommunernas totala ekonomi har under perioden 2011–2022 legat stabilt på knappt 0,5 procent. Även om kulturskolans kostnader har ökat under perioden har alltså även övriga kostnader i kommunerna ökat i motsvarande utsträckning.
- Kommunernas samlade intäkter från avgifter från kulturskolan har minskat under motsvarande period, beräknat på fasta priser. Kulturrådets sätt att mäta deltagaravgiften, där kulturskolans samlade intäkter från deltagaravgifter delas med antalet unika deltagare, visar att den genomsnittliga deltagaravgiften har minskat i fasta priser de studerade åren. Den genomsnittliga deltagaravgiften var 1 358 kr under 2022. År 2022 hade uppskattningsvis cirka 30 kommuner en avgiftsfri kulturskola, en ökning jämfört med tidigare år.
- I den avslutande diskussionen beskriver vi hur kulturskolornas verksamhet utvecklats under de fem studerade åren. Vi kan se tendenser till att verksamheten på flera sätt riktar sig mot ett breddat deltagande. Vidare lyfts utmaningar de kommande åren avseende kulturskolornas ekonomi och för statistikinsamlingen, samtidigt som vi konstaterar att det förlängda statsbidraget är en viktig förutsättning för fortsatt utvecklingsarbete.
- Underlaget i rapporten utgörs av en webbenkät till landets samtliga kommuner och insamling av deltagarlistor med personnummer. Svarsfrekvensen var 75 procent för enkäten och 56 procent för deltagarlistorna. Dessutom används statistik från intresseföreningen Kulturskolerådets tidigare insamlingar och uppgifter från SCB:s räkenskapssammandrag.

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning.....	5
Bakgrund	5
Genomförande.....	5
Svarsfrekvenser och redovisning	6
Läsanvisning	7
Organisation	8
Kommuner med kommunala kulturskolor	8
Huvudmannaskap, nämnd och mål.....	8
Verksamhet och ämnen.....	10
Kurstyper och annan verksamhet.....	10
Korta kurser	12
Publika evenemang	12
Särskilt riktade kurser.....	12
Undervisningssätt.....	14
Uppdragsverksamhet.....	14
Pedagogavtal.....	16
Ämneskurser	16
Musikämnen.....	19
Fördjupningskurser	20
Deltagartillfällen.....	21
Kö till kulturskolan.....	23
Deltagare i kulturskolan	25
Personnummerlistor.....	25
Enkätfråga.....	25
Uppräknat antal deltagare.....	25
Deltagare utifrån kön och ålder.....	27
Deltagare utifrån bakgrundsfaktorer.....	29
Ekonomi.....	34
Kostnader och intäkter.....	34
Deltagaravgifter	36
Kostnadsfri kulturskolverksamhet.....	36
Avslutande diskussion	38
Metod och datakällor	44
Litteraturlista.....	45
Bilaga 1. Begrepp	47
Bilaga 2. Tabeller	49

Inledning

Bakgrund

Kulturrådet fick år 2018 i uppdrag att inrätta ett nationellt Kulturskolecentrum som en del av myndigheten.¹ I Kulturskolecentrums uppdrag ingår att stödja den kommunala kulturskolan genom bland annat statistik och uppföljning. Eftersom kulturskolestatistiken inte blev reglerad i lagen (2001:99) om den officiella statistiken står den utanför systemet för officiell statistik.

Statistik om kulturskolor i Sverige samlades tidigare in av Sveriges Kulturskoleråd (före detta Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, SMOK). Kulturrådet tog över statistikuppdraget 2018 och samlade in 2017 års statistik på samma sätt som Kulturskolerådet tidigare gjort.² Samtidigt inledde Kulturrådet ett arbete med att utveckla statistiken och ta fram nya definitioner. Den nya statistiken togs fram genom synpunkter från landets kulturskolor och samråd med Kulturskolerådet och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). De definitioner som tagits fram finns i Bilaga 1.

Denna rapport är den femte i ordningen efter utvecklandet av statistiken. Rapporten redovisar grundläggande data, med vissa jämförelser över tid. Kulturskolecentrums målsättning är att utöver dessa årliga sammanställningar även kunna göra fördjupningar inom olika områden med statistiken som utgångspunkt. Det sker även ett kontinuerligt utvecklingsarbete kring statistiken avseende enkätfrågor och ökade svarsfrekvenser.

Genomförande

Insamlingen av 2022 års statistik gjordes av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Kulturrådet. Enkäten utformades av Kulturrådet, genom samråd med SCB och SKR. En enkät skickades ut till samtliga 290 kommuner under mars 2023 via e-post och insamlingen avslutades i slutet av maj 2023. Tre påminnelser gick ut via e-post och därefter påmindes de som inte svarat via telefon. Insamlingen bestod av två delar:

- En webbenkät med frågor om till exempel organisation, deltagare och kurser, deltagartillfällen, kösystem och uppdragsverksamhet.
- En lista med personnummer på deltagare i den frivilliga kulturskoleverksamheten under året. Uppgifter om enskilda skyddas av sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). SCB är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som SCB gjort i denna undersökning. Kulturrådet hanterar alltså inte personnummerlistorna utan får färdiga tabeller på aggregerad nivå från SCB.

Uppgifterna från webbenkäten har sammanställts av Kulturrådet. Personnummerlistorna har samkörts av SCB med registeruppgifter. Resultatet redovisas som antal unika deltagare och redovisas utifrån kön, åldersgrupp, utlandsfödd, utländsk bakgrund, nyinvandrad, föräldrarnas utbildningsnivå samt socioekonomiska områdestyper och DeSO-kategorier utifrån befolkningstäthet. I rapporten redovisas resultatet för riket.

1. Prop. 2017/18:164. En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna.

2. Kulturrådet (2018).

Statistiken publiceras också på Kulturrådets webbplats.³ Där finns uppgifter redovisade per kommun, län och för riket. Med hjälp av ett sökverktyg kan besökaren få särskild information om sju nyckeltal. Det finns även möjlighet att ladda ned excelfiler som redovisar ett större antal variabler. Kulturskolestatistiken publiceras vidare i Kolada, en statistiktjänst från RKA, Rådet för främjande av kommunala analyser.⁴

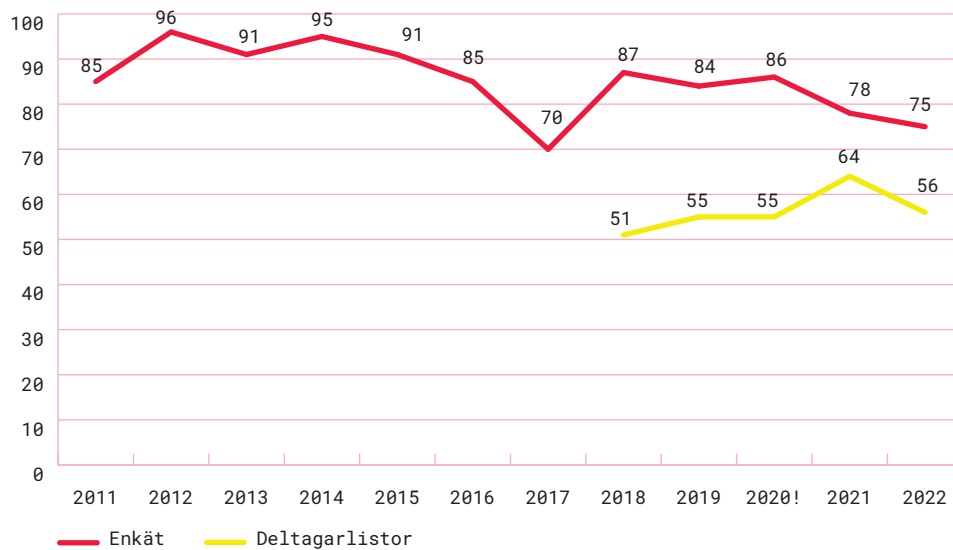
Svarsfrekvenser och redovisning

I insamlingen av 2022 års statistik svarade 215 av landets kommuner på enkäten. Genom enkät-svaren och en uppföljning av kommuner som inte besvarat enkäten blev resultatet att det finns kultur- eller musikskolor enligt Kulturrådets definition (se sid. 8) i 286 av 290 kommuner. Svarsfrekvensen på enkäten utifrån de 286 kommuner som har kulturskola blev då 75 procent, vilket innebär att andelen kommuner som svarar på enkäten fortsätter att minska. Andelen kommuner som lämnade in deltagarlistor med personnummer var 56 procent, 159 av 286 kommuner med kulturskola lämnade in sådana listor. Det är en minskning jämfört med föregående år men en något högre andel jämfört med åren 2018–2020 (figur 1).

Den statistiska insamlingen och presentationen av kulturskolornas verksamhet är av stor betydelse för att kunna följa upp kulturskolorna. Det har tagits stora steg i utvecklingen av statistiken och utvecklingsarbetet fortsätter kontinuerligt på Kulturskolecentrum. Men det finns fortfarande vissa brister i statistikrapporteringen. Eftersom det är förhållandevis många kommuner med kulturskola som varken har besvarat enkäten eller lämnat in personnummerlistor finns det en osäkerhet i resultaten. Därför bör en del resultat tolkas med försiktighet. Vissa resultat har räknats upp med hjälp av en faktor för att motsvara hela riket (se vidare sid. 44). I regel redovisas dock resultaten i form av andelar av de svarande på den aktuella frågan.

3. <https://www.kulturradet.se/kulturskolecentrum/statistik/>

4. <https://www.kolada.se/>

Figur 1. Svansfrekvens för webbenkät respektive deltagarlistor med personnummer, 2011–2022. Beräknat på de kommuner som har kulturskola. Procent.

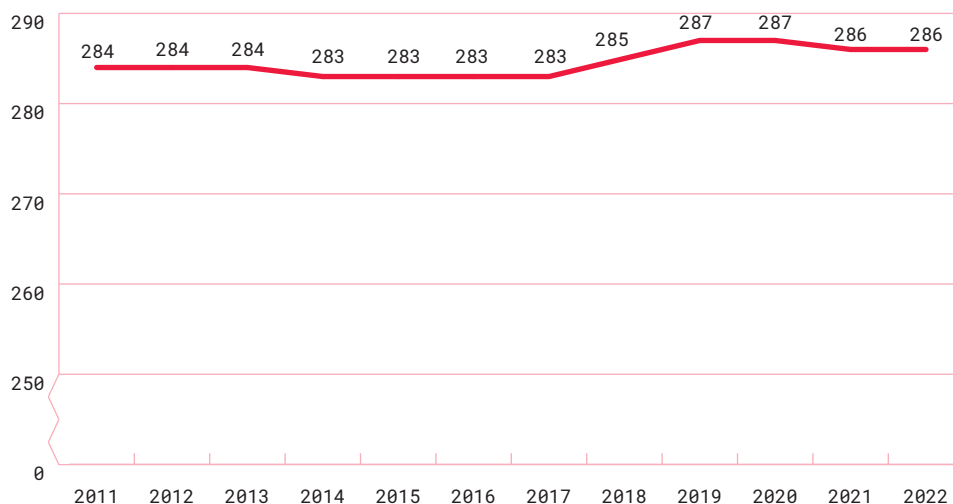
Läsanvisning

Rapporten är uppdelad i följande delar: De inledande kapitlen utgår från resultaten i webbenkäten och beskriver i tur och ordning kulturskolornas organisation, vilka kurser, verksamheter och ämnen som erbjuds i kulturskolan, deltagartillfällen och förekomst av köer till kulturskolan. Därefter följer ett kapitel som beskriver deltagare i kulturskolan. Kapitlet utgår främst från resultatet från personnummerinsamlingen med analys av unika deltagares bakgrundsfaktorer. Kapitlet efter redogör för kulturskolornas ekonomi och deltagaravgifter. Därefter följer en avslutande diskussion. Rapportens sista delar består av metodbeskrivning, definitioner och tabeller. I rapporten presenteras endast nationella siffror. För data per kommun och län/region, se Kulturskolecentrums webbplats www.kulturradet.se/kulturskolecentrum/statistik

Organisation

Kommuner med kommunala kulturskolor

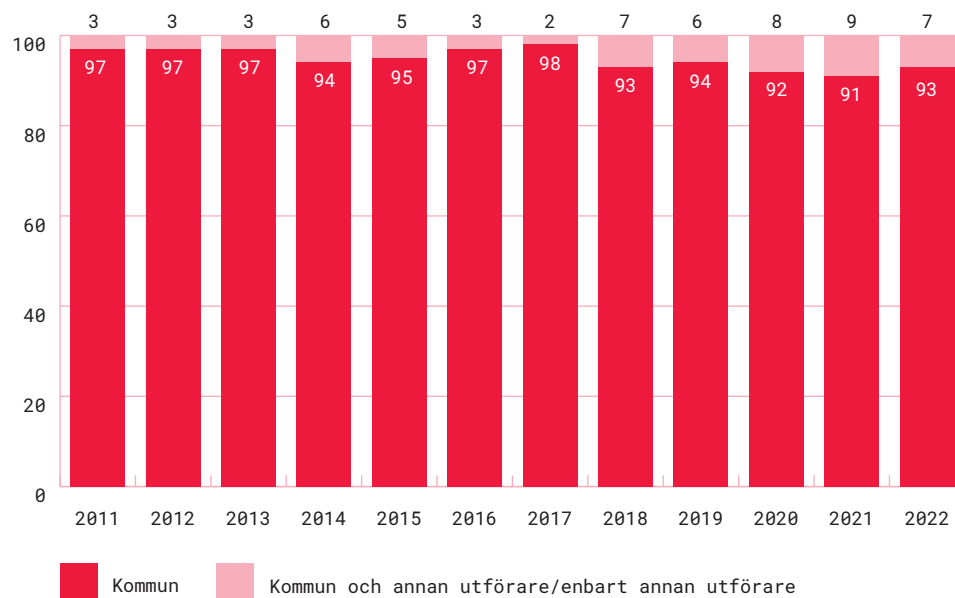
Kommunal kulturskola finns i nästan alla landets kommuner. Utifrån Kulturrådets definition – *En verksamhet där barn och unga erbjuds möjlighet att lära, skapa och utöva kulturella och konstnärliga uttryckssätt; Pedagogen har relevant utbildning eller lång praktisk erfarenhet av ett visst kulturuttryck; Verksamheten är helt eller delvis finansierad av kommunen* – var det endast fyra kommuner som saknade musik- eller kulturskola: Grums, Surahammar, Vilhelmina och Vindeln. Antalet kommuner med kulturskolor är detsamma som 2021. I Surahammar, Vilhelmina och Grums finns en form av kulturskola men den drivs inte på det sätt som överensstämmer med Kulturskolecentrums definition. Fyra kommuner angav att kulturskoleverksamheten sker i samverkan med en kulturskola i en annan kommun.

Figur 2. Antal kommuner med kulturskola, 2011–2022.

Huvudmannaskap, nämnd och mål

I de allra flesta kommuner, 93 procent, bedrevs kulturskolan enbart i kommunens regi år 2022. I övriga kommuner delade antingen kommunen huvudmannaskapet med en annan huvudman eller var det enbart en annan huvudman för kulturskoleverksamheten. Av dessa lösningar var det vanligare att verksamheten var i kommunens regi tillsammans med en annan utförare (6 procent) än att verksamheten genomfördes enbart av en annan utförare men med finansiering av kommunen (1 procent). Sett över tid har andelen kommuner som ensamt varit huvudman för kulturskoleverksamheten minskat (figur 3).

Figur 3. Huvudman för kulturskoleverksamheten, 2011–2022. Procent.

I förra årets undersökning ställdes en fråga om var i den kommunala förvaltningen som kulturskolan är placerad.⁵ Resultatet visar att kulturskolan främst är placerad under två typer av kommunala nämnder; Kultur och fritid eller motsvarande och Barn och utbildning eller motsvarande. Drygt 8 av 10 kommuner angav någon av dessa kommuner, och det är ungefär lika vanligt att kulturskolan ligger under någon av dessa typer av nämnder. I undersökningen ställdes även en fråga om det fanns dokumenterade syften och/eller mål formulerade för kulturskolan. Nästan nio av tio av de svarande kommunerna (88 procent) hade sådana mål. Bland dessa var 87 procent av målen antagna av kommunal nämnd eller fullmäktige.

5. Kulturrådet (2022).

Verksamhet och ämnen

Kurstyper och annan verksamhet

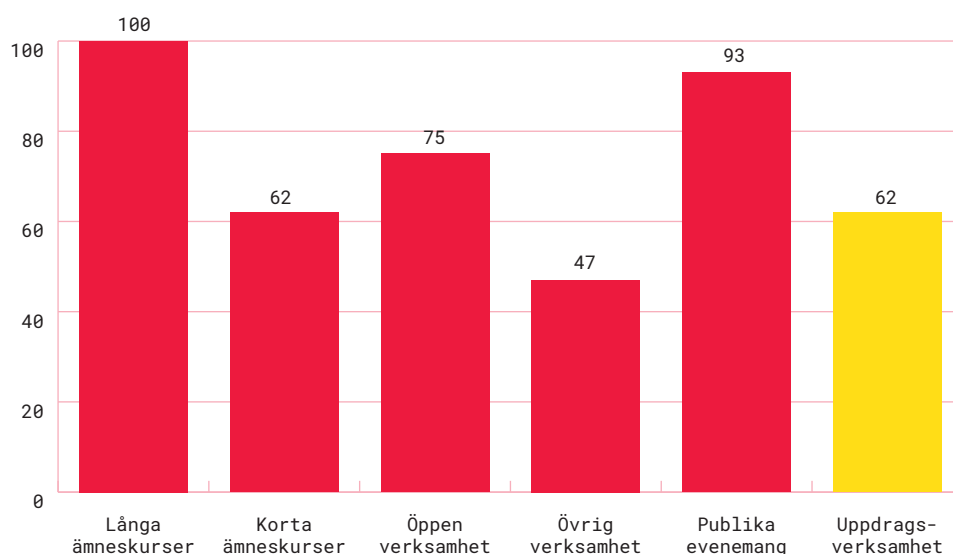
Sedan utvecklingen från ren musikskola har kulturskolan kommit att omfatta allt fler typer av kurser och verksamheter. Kulturskolan utgår främst från den frivilliga verksamheten som i regel görs på fritiden och i vissa fall på skoltid, men den ingår inte i den obligatoriska skolan. Vi har delat in den frivilliga verksamheten i följande kategorier:

- *Långa ämneskurser* – kurser med minst 10 kurstillfällen. Ges vanligen över en termin med ett kurstillfälle i veckan.
- *Korta ämneskurser* – kurser med mellan 1 och 9 kurstillfällen. Sådana kurser ges både under terminerna, på helger och på loven.
- *Öppen verksamhet* – verksamhet i öppna former där deltagarna vanligen inte behöver anmäla sig, till exempel drop-in kurser, öppet hus eller motsvarande.
- *Övrig verksamhet* – verksamheter som inte passar in i de beskrivna kategorierna ovan. Denna verksamhet kan vara kurser som riktar sig till särskilda målgrupper, integrationsprojekt eller särskilda projekt.

I detta avsnitt ställer vi även frågor om *publika evenemang*, det vill säga konserter, föreställningar eller utställningar som främst har allmänheten som målgrupp. Uppvisningstillfällen som främst riktar sig till familj och närstående räknas inte in.

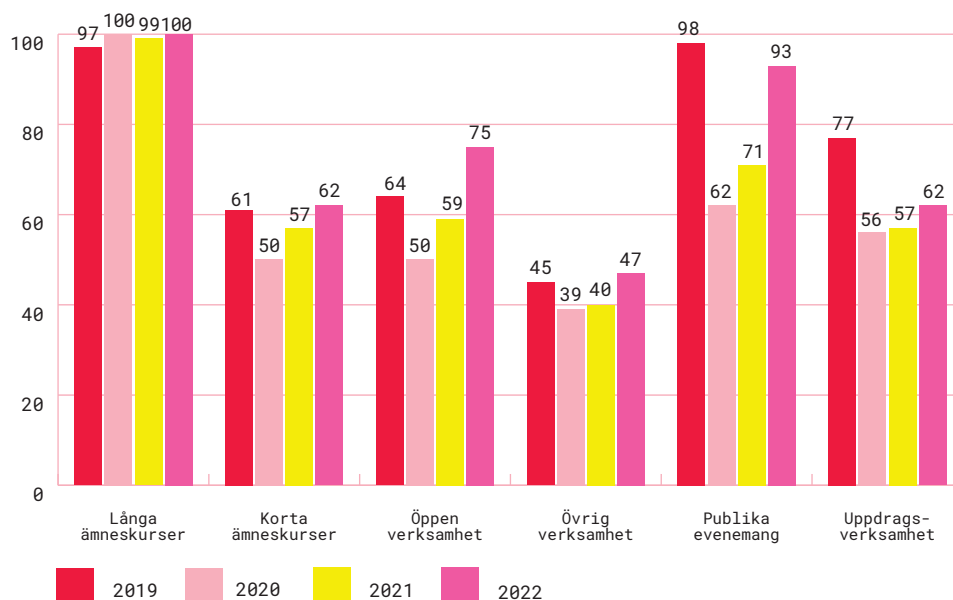
De flesta kulturskolor bedriver också *uppdragsverksamhet*. Det är verksamhet som kulturskolan utför på skolor och som ingår i den obligatoriska skolans uppdrag, det vill säga på skoltid. Verksamhet kan också bedrivas på uppdrag av andra aktörer utanför den frivilliga kulturskoleverksamheten.

Figur 4 visar i vilken utsträckning kommunerna erbjuder de olika verksamheterna under 2022. Långa ämneskurser erbjuds av alla utom en av de svarande kommunerna, drygt sex av tio kommuner erbjuder korta ämneskurser och tre fjärdedelar av de svarande erbjuder öppen verksamhet. Knappt hälften erbjuder övrig verksamhet. Drygt 9 av 10 genomför publika evenemang, medan uppdragsverksamhet förekommer i 62 procent av de svarande kommunerna.

Figur 4. Andel kommuner med olika verksamhet inom den frivilliga kulturskolan respektive andel kommuner med uppdragsverksamhet, 2022. Procent.

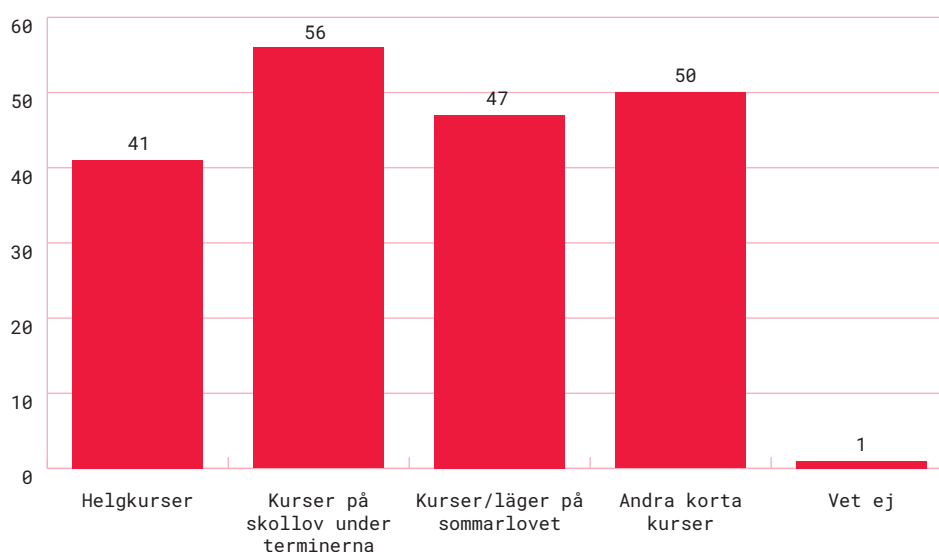
Figur 5 visar i vilken grad kulturskolorna erbjudit de olika typerna av verksamhet under åren 2019–2022. Alla verksamheter utom långa kurser minskade i förekomst mellan 2019 och 2020, troligen till följd av coronapandemin, men visar sedan 2020 en ökande tendens. I flera fall har nedgången sedan 2019 helt tagits igen. För öppen verksamhet har det skett en betydande ökning sedan år 2020, andelen kommuner som erbjuder denna typ av verksamhet har ökat från 50 procent till 75 procent. Likaså har det skett en tydlig ökning i andelen kulturskolor som genomfört publika evenemang.

Figur 5. Andel kommuner med olika verksamhet inom den frivilliga kulturskolan respektive andel kommuner med uppdragsverksamhet, 2019–2022. Procent. Anm. "Övrig verksamhet" motsvaras 2019 och 2020 av "Andra kurser och projekt".

Korta kurser

Bland de kommuner som erbjuder korta kurser var det vanligast att erbjuda kurser på skollov under terminerna, vilket 56 procent gjorde (figur 6). Korta kurser på sommarlovet erbjöds av 47 procent av de kommuner som hade korta kurser i sin verksamhet. Andra korta kurser, till exempel workshops, erbjöds av 50 procent. Att erbjuda korta kurser på helgerna var inte lika vanligt (41 procent). En jämförelse med 2019 och 2020 följer samma mönster som för annan mer publik verksamhet, nämligen att förekomsten av kurser på skollov under terminer, sommarlov och andra kurser minskade mellan 2019 och 2020, men att andelen kommuner som erbjuder dessa kurser ökat under 2021 och 2022.

Figur 6. Fördelning av kurstyper bland kommuner som erbjuder korta kurser, 2022. Procent.

Publika evenemang

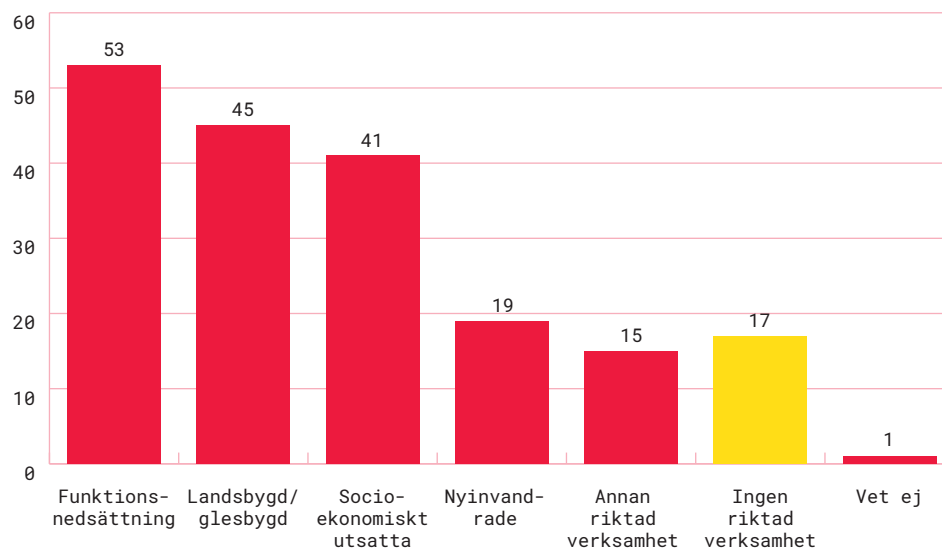
Drygt 9 av 10 kommuner, 93 procent, hade publika evenemang under 2022. I enkäten angav totalt 214 kommuner att de genomfört 10 250 publika evenemang under 2022, vilket innebär ett snitt på cirka 50 publika evenemang per kommun. Av dessa evenemang utgjordes 97 procent av fysiska publika evenemang, medan 3 procent var digitala publika evenemang. Andelen fysiska publika evenemang har ökat avsevärt jämfört med under 2021, då motsvarande andelar för fysiska respektive digitala evenemang var 62 respektive 38 procent.

Särskilt riktade kurser

Inom den frivilliga kulturskoleverksamheten förekommer även kurser som riktar sig till en specifik målgrupp. Av de svarande kommunerna erbjöd 83 procent någon form av riktad verksamhet under 2022. Figur 7 visar att 53 procent erbjöd kurser särskilt riktade till barn och unga med funktionsnedsättning, 45 procent hade kurser till barn och unga på landsbygd/i glesbygd och 41 procent hade kurser till socioekonomiskt utsatta barn och unga. Mer ovanligt var det att ha särskilt riktade kurser till nyinvandrade (19 procent). De 15 procent av kommunerna som hade annan riktad verksamhet under 2022 anger främst satsningar för att stärka hälsan, speciellt inriktat på psykisk

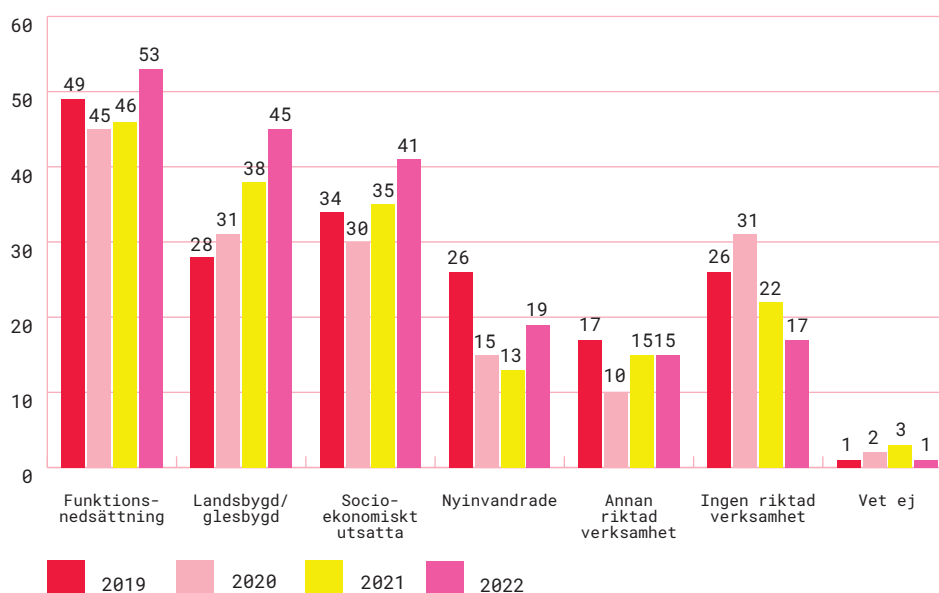
ohälsa. Andra målgrupper är till exempel högstadieelever, äldre målgrupper, barn med samisk identitet och barn med svagt stöd hemifrån vad gäller kulturutövande.

Av de svarande kommunerna hade alltså 17 procent ingen särskilt riktad verksamhet under 2022. Även om en kommun inte har särskilt riktade kurser till dessa målgrupper kan de erbjudas plats i den ordinarie verksamheten. Det är därför troligt att barn och unga ur dessa målgrupper även går i kulturskolans ordinarie kurser.

Figur 7. Andel kommuner som erbjuder olika sorters riktad verksamhet, 2022. Procent.

Andelen kommuner som erbjuder riktad verksamhet har ökat jämfört med föregående år (figur 8). Särskilt tydliga är ökningarna bland kommuner som erbjuder verksamhet särskilt riktad mot landsbygd/glesbygd och socioekonomiskt utsatta barn och unga. Efter att andelen kommuner som riktat sin verksamhet särskilt mot nyanlända minskat under 2020 och 2021 ser vi nu en ökning under 2022, en ökning som troligen har koppling till mottagandet av flyktingar från Ukrainakriget.

Figur 8. Andel kommuner som erbjuder olika sorters riktad verksamhet, 2019–2022. Procent.

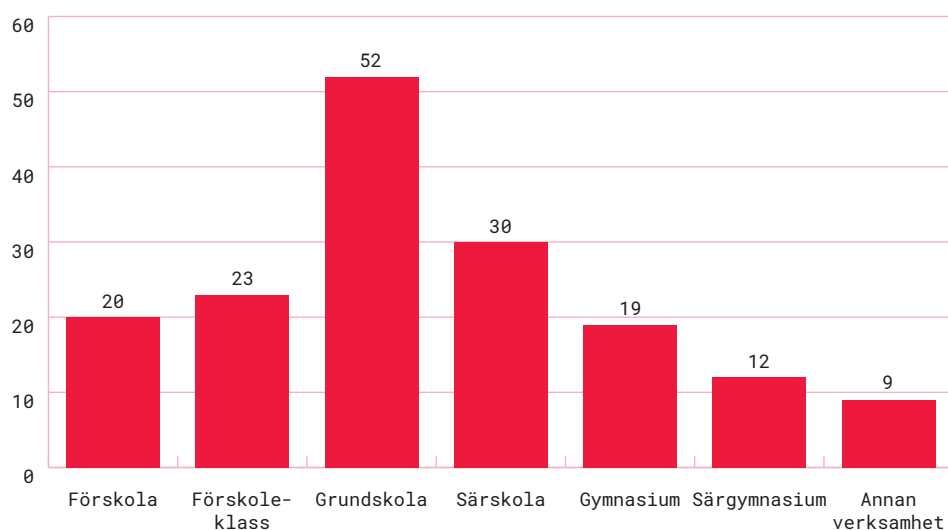
Undervisningssätt

Kommunerna fick svara på hur stor del av den totala frivilliga kulturskoleverksamheten som genomfördes fysiskt på plats respektive digitalt (genom distans- och fjärrundervisning) under 2022. Totalt genomfördes 96 procent av verksamheten fysiskt, på plats, och 4 procent digitalt. Drygt hälften av kommunerna, 54 procent, genomförde endast fysisk undervisning. Jämfört med 2021 har den fysiska undervisningen ökat i omfattning, under 2021 genomfördes totalt 80 procent av undervisningen fysiskt och 20 procent digitalt, enligt de svarande kommunerna.

Uppdragsverksamhet

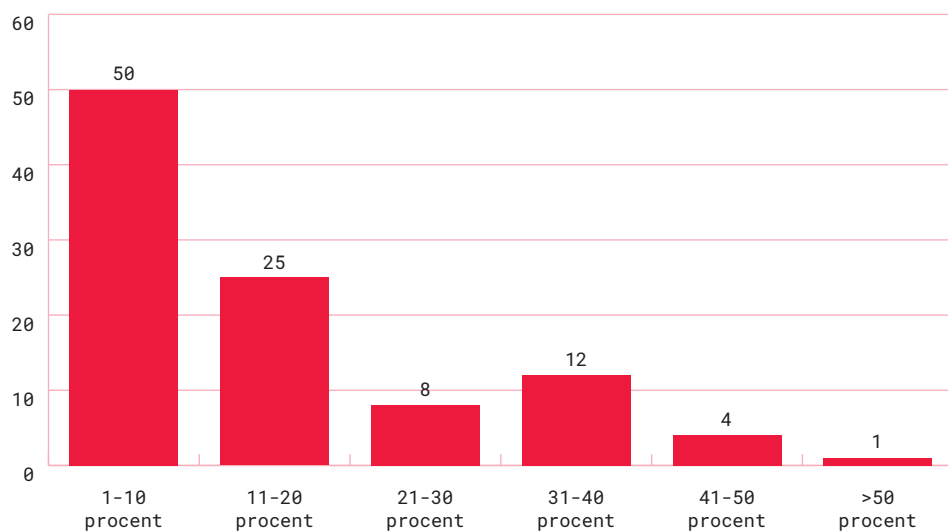
Utöver den frivilliga kulturskoleverksamheten på fritiden genomför kulturskolor även uppdragsverksamhet. Till den verksamheten räknas verksamhet som kulturskolan utför på skolor och som ingår i den obligatoriska skolans uppdrag, det vill säga på skoltid.

Av de svarande kommunerna angav 62 procent att de hade uppdragsverksamhet under 2022, en viss ökning jämfört med 2020 och 2021 men en mindre andel än 2019 (figur 5). Grundskolan är den klart vanligaste mottagaren för uppdragsverksamhet, drygt hälften av de svarande hade sådan verksamhet (figur 9). Näst vanligast mottagare för uppdragsverksamheten är särskola (30 procent). Därefter är det ungefär lika vanligt att uppdragsverksamheten riktar sig till förskoleklass (23 procent), förskola (20 procent) och gymnasieskola (19 procent). Särskola och annan verksamhet är mindre vanligt. De kommuner som angett "annan verksamhet" ger som exempel fritidshem, daglig verksamhet, öppen förskola, högskola och folkhögskola, rättspsykiatri och socialtjänst.

Figur 9. Andel verksamheter som uppdragsverksamhet bedrivits inom, 2022. Procent.

När kommunerna uppskattar hur stor andel av kulturskolans totala verksamhet som bestod av uppdragsverksamhet under 2022 i form av personalens arbetstid var det vanligast att uppdragsverksamheten stod för mellan 1–10 procent av den totala verksamheten, hälften av kommunerna uppgav det. I en fjärdedel av kommunerna stod uppdragsverksamheten för 11–20 procent av den totala verksamheten. Att uppdragsverksamheten utgör en större del av den totala kulturskoleverksamheten än så är relativt ovanligt, endast 1 procent av de svarande kulturskolorna uppger till exempel att uppdragsverksamheten utgjorde mer än hälften av personalens totala arbetstid (figur 10). Jämfört med 2020 och 2021 ser vi relativt små förändringar.

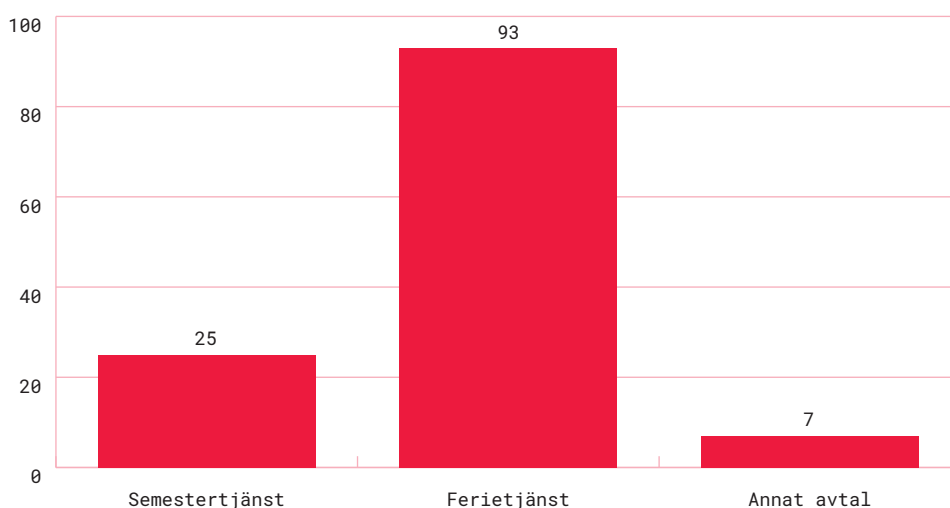

Figur 10. Uppdragsverksamhetens andel av kommunernas totala kulturskoleverksamhet utifrån personalens arbetstid, uppskattade värden, 2022. Procent.

Pedagogavtal

Kulturskolepedagoger kan ha olika sorters avtal för sin tjänst. De två vanligaste är ferietjänst, som är anpassad för läraryrket och innebär att hela årets arbetstid är förlagd i anslutning till läsåret, och semestertjänst, som är den vanligaste regleringen på arbetsmarknaden och innefattar 40-timmars arbetsvecka. Är pedagogernas avtal ferietjänst innebär det i regel att kulturskolan har stängt under lov och helger, medan semestertjänst kan underlätta undervisning på lov, helger och kvällar i större utsträckning.

Enligt undersökningen är det betydligt vanligare med ferietjänst bland kulturskolorna än med semestertjänst, 93 procent av kommunerna använder ferietjänst medan motsvarande andel för semestertjänst är 25 procent. Andra avtal används i 7 procent av kommunerna (figur 11). I 72 procent av kommunerna finns det bara ferietjänst, 4 procent av kommunerna använder endast semestertjänst och i 21 procent av kommunerna används både ferietjänst och semestertjänst.

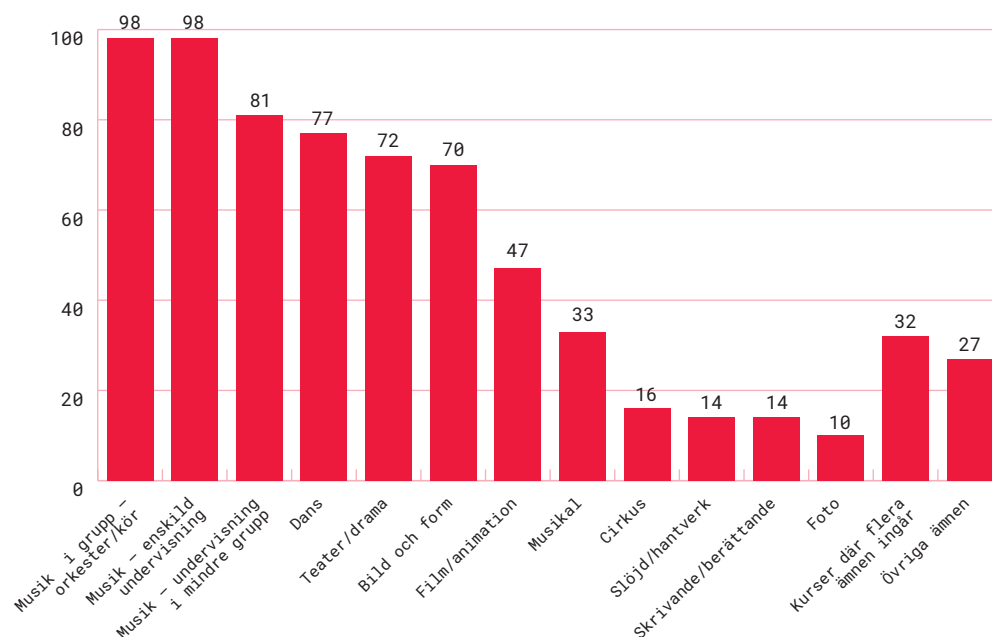
Figur 11. Kommuner med olika sorters avtal för pedagogerna i kulturskolan, 2022. Andel i procent.

Ämneskurser

I den frivilliga kulturskoleverksamheten bedrivs ämneskurser genom *långa ämneskurser* (en kurs med minst 10 kurstillfällen) och *korta ämneskurser* (med 1–9 kurstillfällen). Kommunerna kan erbjuda ämnena som antingen långa eller korta ämneskurser eller både och. För att beskriva vilka ämnen som erbjuds i landets kulturskolor har Kulturrådet delat in ämnena i 14 grupper. Musikämnet är uppdelat i tre kategorier:

- Musik – enskild undervisning: instrument, sång, musikskapande, undervisning ges enskilt med 1 deltagare.
- Musik – undervisning i mindre grupp: instrument, sång, musikskapande, undervisning ges i mindre grupp med minst 2 deltagare.
- Musik i grupp – orkester/kör; deltagande i ensemble, orkester, kör eller musikgrupp/band.

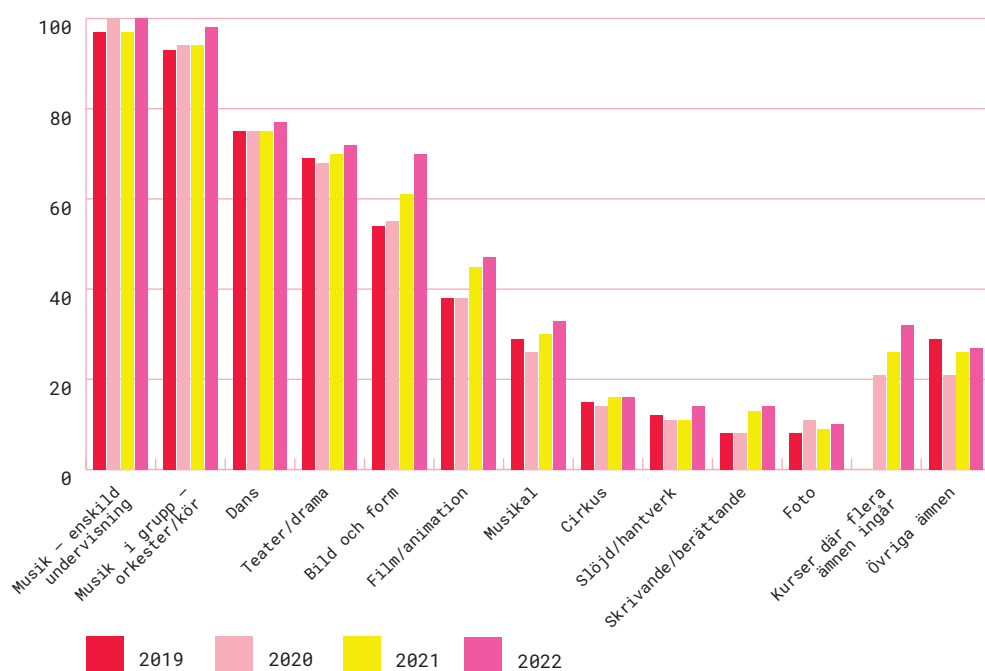
De tre musikkategorierna är också de tre vanligaste ämnestyperna i kommunernas utbud. Nästan alla svarande (98 procent) anger att de erbjuder musikkurser med enskild undervisning respektive musik i grupp och 81 procent erbjuder undervisning i mindre grupp (figur 12). De vanligaste ämnena efter musik är dans och teater/drama som 77 respektive 72 procent av kommunerna erbjuder. Därefter följer bild och form (70 procent), film/animation (47 procent), musikal (33 procent) och cirkus (16 procent). Slöjd/hantverk och skrivande/berättande erbjuds av 14 procent, medan foto ges i 10 procent av kommunerna. Kurser som innehåller flera olika ämnen erbjuds i en tredjedel av kommunerna och en dryg fjärdedel erbjuder "övriga ämnen". I den kategorin ingår till exempel podcast, odling, drill, arrangörskap, programmering och speldesign, ljud- och ljus teknik samt smink och kostym.

Figur 12. Andel kommuner som erbjuder olika ämnen i kulturskolan, långa och/eller korta ämneskurser, 2022. Procent.

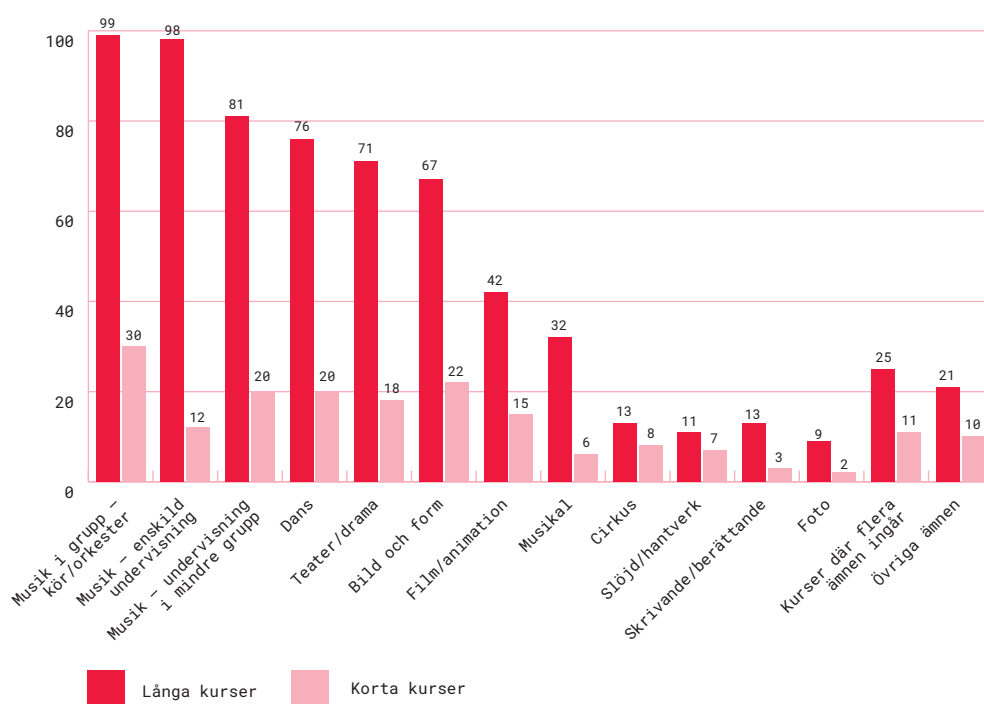
En jämförelse över tid under åren 2019–2022 visar på ganska små förändringar, men vi ser vissa tendenser till att bredden av olika ämnen ökar i kommunerna. Särskilt tydligt är den ökade andelen kommuner som erbjuder ämnet bild och form, men även film/animation, musikal, skrivande/berättande och kurser där flera ämnen ingår visar på uppåtgående tendenser (figur 13). I tidigare undersökningar fram till 2018 var kulturskoleämnena indelade i 6 grupper. Andelen kommuner som erbjöd ämnena dans, teater/drama, bild/media och annat ökade kontinuerligt mellan åren 2011–2017 medan musik erbjöds av samtliga undersökta kommuner alla år.

Kulturskolan i siffror

Figur 13. Andel kommuner som erbjuder olika ämnen i kulturskolan, långa och/eller korta ämneskurser, 2019–2022. Procent. Anm. Kategorin Musik - enskild undervisning är 2021 och 2022 en hopslagning av de två kategorierna Enskild undervisning och Undervisning i mindre grupp. Kategorin Kurser där flera ämnen ingår var inte med i undersökningen 2019.

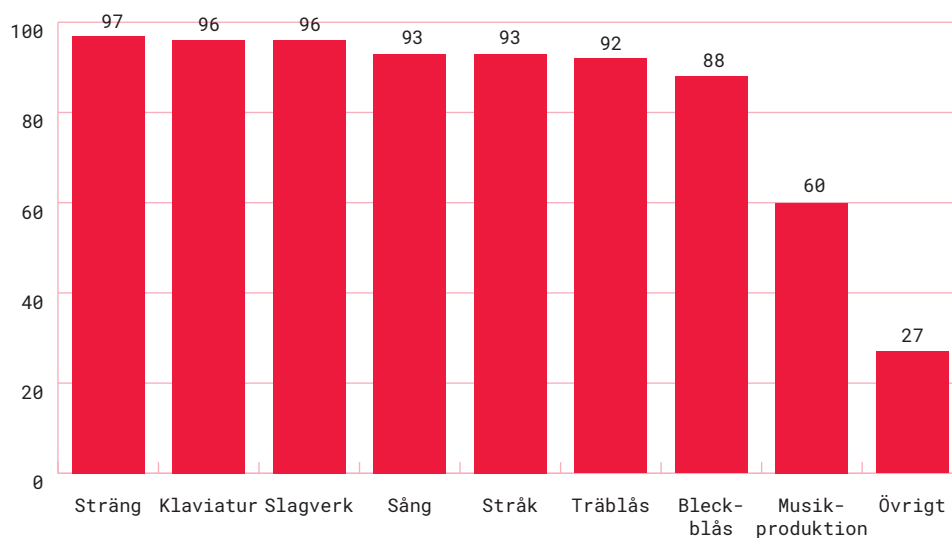
Jämför vi långa och korta ämneskurser 2022 ser vi att fördelningen mellan de ämnen som erbjuds i korta kurser är mer jämn (figur 14). Musik i grupp (till exempel kör och orkester) är den vanligaste formen i både långa och korta kurser, medan musik i form av enskild undervisning, som erbjuds som lång kurs i stort sett alla kommuner, erbjuds som kort kurs i endast 12 procent av de svarande kommunerna. Bild och form är den näst vanligaste korta kursen.

Figur 14. Andel kommuner som erbjuder olika ämnen i kulturskolan, långa respektive korta kurser, 2022. Procent.

Musikämnen

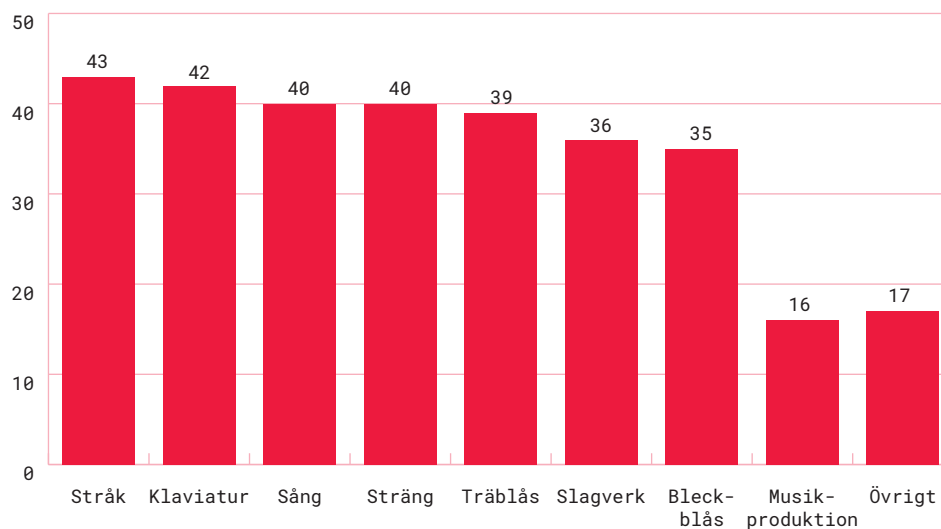
Delar vi upp musikämnet i olika kategorier kan vi konstatera att de allra flesta kategorierna erbjuds i nästan alla kommuner. Det är vanligast att bedriva verksamhet inom stränginstrument, klaviatur och slagverk, som 96–97 procent av kommunerna gör. Därefter följer sång, stråk, träblås och bleckblås (figur 15). Musikproduktion erbjuds i ungefär sex av tio kommuner, medan kategorin "övrigt" erbjuds i en dryg fjärdedel av kommunerna. Denna kategori innefattar till exempel låtskrivning, musikteori, DJ, gehör samt rytm och lek.

Figur 15. Andel kommuner som erbjuder olika kategorier inom musikämnet, 2022. Procent.

Fördjupningskurser

Drygt 60 procent av kommunerna erbjöd någon form av fördjupningskurser under 2022. Det är en ökning jämfört med föregående år, 2018 var till exempel andelen kommuner som erbjöd någon form av fördjupningskurser 46 procent. Med fördjupningskurser menas särskilda kurser som riktar sig till deltagare som vill bredda och fördjupa sina redan befintliga ämneskunskaper. I undersökningen för 2021 framkom det att musikämnet var det vanligaste ämnet att genomföra fördjupningskurser i, följt av dans. I årets enkät ställde vi frågor om inom vilka musikkategorier fördjupningskurser bedrevs. Totalt bedrevs fördjupningskurser inom musik i 58 procent av kommunerna, medan 32 procent har bedrivit sådana kurser inom andra ämnen än musik. Figur 16 visar att det var ungefär lika vanligt att bedriva fördjupningskurser inom kategorierna stråk, klaviatur, sång, sträng och träblås, som alla bedrevs av ungefär 40 procent av kommunerna. Slagverk och bleckblåst var nästan lika vanligt, medan musikproduktion bedrevs som fördjupningskurser i 16 procent av kommunerna.

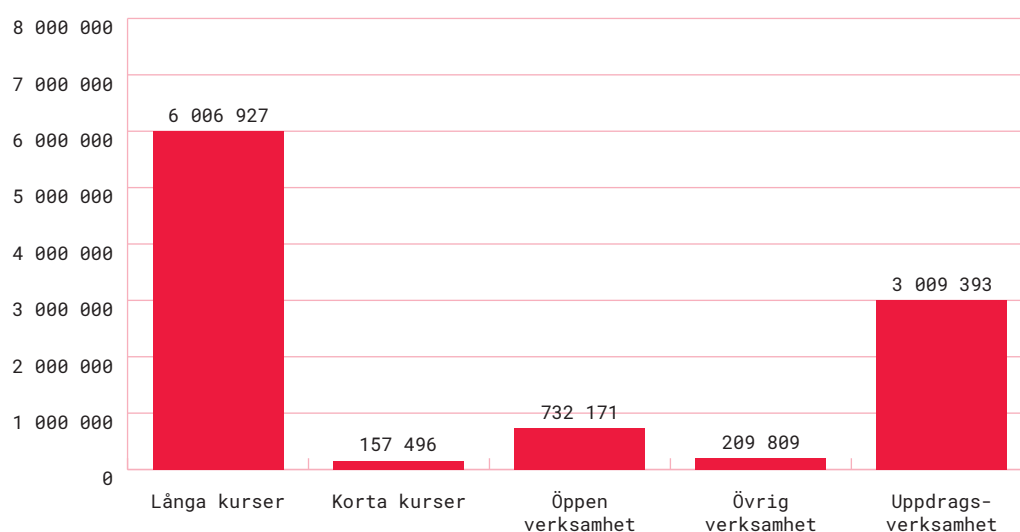
Figur 16. Andel kommuner som erbjuder fördjupningskurser, uppdelat på musikämnet, 2022. Procent.

Deltagartillfällen

För att mäta omfattningen av kulturskolans olika verksamheter har vi tagit fram ett mått som vi kallar *deltagartillfällen*. Detta mått beräknas genom att multiplicera antalet deltagare med antalet kurs- tillfällen under året. I detta kapitel redovisar vi antalet deltagartillfällen för den frivilliga kulturskole- verksamheten i form av ämneskurser (långa och korta), öppen verksamhet samt övrig verksamhet. Dessutom redovisas deltagartillfällen för uppdragsverksamheten.

Antalet deltagartillfällen för riket har räknats upp (se avsnittet Metod och datakällor) för att kompensera för de kommuner som inte lämnat uppgifter i enkäten. De uppräknade värdena bör dock tolkas med försiktighet, då svarande kommuner kan ha svårt att ange korrekt antal deltagartillfällen för sin verksamhet, inte minst i kategorierna öppen och övrig verksamhet. Det totala antalet deltagartillfällen för den frivilliga kulturskoleverksamheten 2022 var drygt 7 miljoner. De långa kurserna står för den stora merparten av deltagartillfällen inom den frivilliga verksamheten, 85 procent av deltagartillfällen görs på de långa kurserna (figur 17). De korta kurserna står för 2 procent, den öppna verksamheten för 10 procent och övrig verksamhet för 3 procent av det totala antalet deltagartillfällen i den frivilliga verksamheten. I uppdragsverksamheten genomförs cirka 3 miljoner deltagartillfällen vid en uppräknings. Jämfört med 2021 är antalet deltagartillfällen på ungefär samma nivå när det gäller långa kurser och övrig verksamhet, medan det har skett en ökning inom främst öppen verksamhet och uppdragsverksamhet. Ökningarna ska dock, som tidigare nämnts, tolkas med viss försiktighet då källmaterialet är något osäkert.

Kulturskolan i siffror

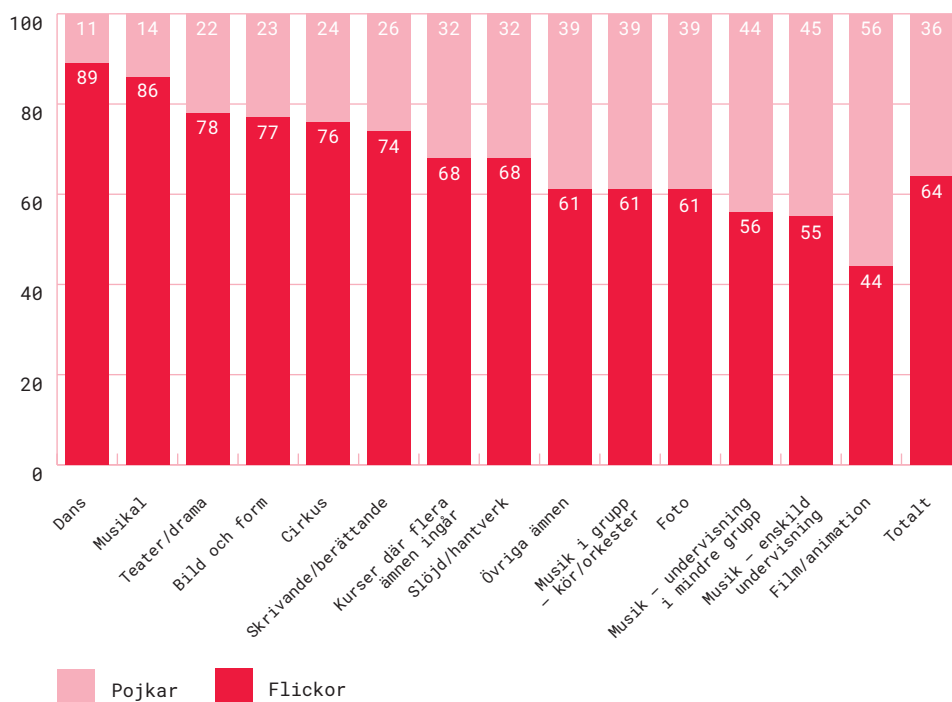
Figur 17. Antal deltagartillfällen för olika typer av frivillig kulturskoleverksamhet samt för uppdragsverksamhet, 2022. Uppräknade värden.

Delar vi in deltagartillfällen i de långa och korta ämneskurserna utifrån ämne ser vi att musik dominerar deltagartillfällena kraftigt. De tre musiktyperna står för 70 procent av deltagartillfällena i långa och korta kurser (tabell 1). Särskilt betydande är det enskilda musikutövandet (instrument/sång), som utgör 35 procent av de totala deltagartillfällena i långa och korta ämneskurser. Jämfört med föregående år fördelar sig deltagartillfällena i de långa och korta kurserna snarlikt mellan de olika ämnena.

Tabell 1. Deltagartillfällen per ämne och kön, långa och korta ämneskurser, 2022. Uppräknade värden.

Ämne	Deltagartillfällen, totalt antal	Varav deltagartillfällen långa kurser	Varav deltagartillfällen korta kurser	Fördelning mellan ämnen, procent
Musik – enskild undervisning	2 167 712	2 149 384	18 328	35,2%
Musik i grupp – kör/orkester	1 270 682	1 236 429	34 253	20,6%
Musik – undervisning i mindre grupp	891 000	879 192	11 808	14,5%
Dans	768 178	751 682	16 496	12,5%
Teater/drama	400 222	381 752	18 469	6,5%
Bild och form	318 562	296 197	22 365	5,2%
Kurser där flera ämnen ingår	85 229	75 523	9 706	1,4%
Musikal	84 099	70 916	13 183	1,4%
Cirkus	64 585	61 000	3 585	1,0%
Film/animation	53 252	49 616	3 635	0,9%
Övriga ämnen	41 897	39 907	1 990	0,7%
Slöjd/hantverk	9 809	7 977	1 832	0,2%
Skrivande/berättande	5 068	3 415	1 652	0,1%
Foto	4 129	3 936	193	0,1%
SUMMA	6 164 423	6 006 927	157 496	100%

Jämför vi hur deltagartillfällena fördelar sig efter kön och ämne deltar flickor i större utsträckning än pojkar i alla kulturskoleämnen utom i film/animation. I det ämnet utgör pojkar 56 procent av deltagartillfällena i långa och korta kurser (figur 18). Den största differensen mellan könen finns i ämnena dans och musikal, där 89 respektive 86 procent av deltagartillfällena görs av flickor. Sammanlagt utgör flickor 64 procent av deltagartillfällena. Siffrorna bör dock tolkas med viss försiktighet, eftersom inte alla kommuner som i enkäten angett deltagartillfällen har kunnat ange deltagartillfällen uppdelat på kön. Jämfört med undersökningarna 2019–2021 har det skett endast små förändringar i resultatet, men 2020 var pojkar i majoritet i ytterligare ett ämne, nämligen foto.

Figur 18. Flickors och pojkars andelar av deltagartillfällen, långa och korta kurser i kulturskolan, 2022. Procent.

Kö till kulturskolan

I enkäten tillfrågades kommunerna om de hade kö till kulturskoleverksamheten i början av höstterminen 2022. Knappt tre fjärdedelar av kommunerna anger att de hade barn som köar medan en fjärdedel inte hade någon kö (figur 19). Jämfört med föregående år har andelen kommuner med kö minskat något. Av de barn och unga som stod i kö utgjordes 67 procent av individer som inte går någon kurs i kulturskolan och 33 procent av sådana som redan går en eller flera kurser i kulturskolan. I de 136 kommuner som svarade på frågan stod totalt cirka 32 400 barn i kö hösten 2022, vilket ger ett snitt på 238 barn och unga i kö. Det är något fler än föregående år.

Kommunerna kan ha olika sorters lösningar för att hantera om efterfrågan på platser i kulturskolan är större än tillgången. Av de kommuner som inte hade barn och unga i kö hade 12 procent ändå ett kösystem, 67 procent hade inget kösystem men en annan lösning och 18 procent hade vare sig kösystem eller annan lösning. Den klart vanligaste lösningen var intresseanmälan. I de kommuner som enligt enkäten använde sig av intresseanmälan eller motsvarande hade cirka 3 200 individer

Kulturskolan i siffror

fyllt i en sådan hösten 2022. Av dessa gick 20 procent redan på kulturskolan medan 80 procent inte gick någon annan kulturskolekurs.

Figur 19. Andel kommuner med kö till kulturskolan, 2022. Procent.

Deltagare i kulturskolan

Antalet unika deltagare i kulturskolan utgår från två källor; dels har kulturskolorna lämnat in personnummer på deltagare i verksamheten 2022, dels har kommunerna i enkäten fått ange hur många individer totalt som deltog i kulturskolans frivilliga verksamhet under 2022.

Personnummerlistor

Kommunernas personnummerlistor lämnades till SCB som samkörde dessa med registeruppgifter. Resultatet sammanställdes i tabeller av SCB och levererades till Kulturrådet. Syftet med insamlingen av personnummer är att kunna ge en bild av vilka det är som går i kulturskolan utifrån antal, ålder, kön, socioekonomisk bakgrund, härkomst och boende utifrån befolkningstäthet och socioekonomi.

Av landets 286 kommuner med kulturskola lämnade 159 kommuner (56 procent) in deltagarlistor innehållande personnummer. De resultat som vi presenterar bygger främst på dessa deltagarlistor, men kulturskolor registrerar i regel inte personnummer för alla delar av sin verksamhet. Framför allt saknas uppgifter om deltagare som går i mer öppen verksamhet där anmälan inte krävs. Det innebär att antalet unika individer som anges i deltagarlistorna troligen ofta är underskattat sett till hela kulturskolans verksamhet och att uppgifterna främst speglar de deltagare som går i långa eller korta ämneskurser. Ämneskurserna står dock för huvuddelen av den frivilliga kulturskoleverksamheten och den statistiska kvaliteten är bättre än svaren på enkätfrågan, vilket gör att vi främst utgår från personnummerlistorna i vår redovisning.

Enkätfråga

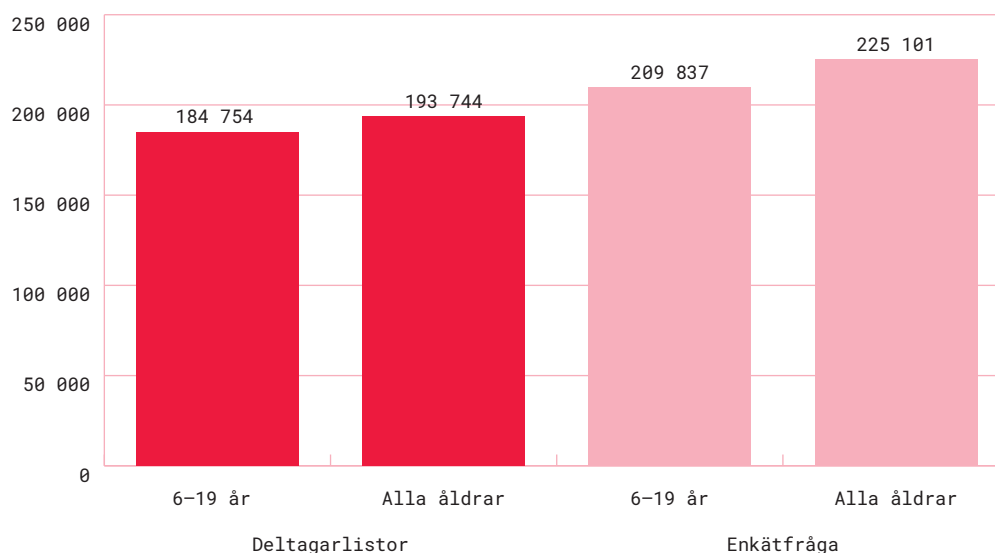
För att komplettera insamlingen av personnummerlistor ställde vi även en fråga i enkäten där kommunerna fick ange hur många unika deltagare som deltagit i kulturskolan under 2022. I frågan fick kommunerna uppskatta det totala antalet unika deltagare samt fördelningen utifrån kön och åldersgrupperna 0–5 år, 6–19 år, 20–25 år samt 26 år och äldre. Av förklarliga skäl går det inte att använda enkätfrågan för att få reda på mer om individerna med hjälp av bakgrundsvariabler från registerdata på samma sätt som för personnummerlistorna. Svaren på enkätfrågan kan dock komplettera bilden av unika deltagare, då ett större antal kommuner besvarade enkätfrågan än som skickade in personnummerlistor, 215 jämfört med 159 kommuner. Det fanns också kommuner som både skickade in deltagarlistor och som svarade på enkätfrågan, men som angav fler unika deltagare i enkätfrågan än vad som angavs i deltagarlistorna, och i några fall vice versa. Antalet unika deltagare skiljer sig därför en del åt mellan rapporteringarna. De uppskattningar som kommunerna gör i enkätfrågan kan alltså i större utsträckning innefatta deltagare som går i annan verksamhet än i terminskurser. Det kan samtidigt innebära att uppskattningarna är mindre exakta, eftersom informationen om deltagarna i sådana verksamheter oftast är mindre detaljerad än i långa och korta kurser.

Uppräknat antal deltagare

För att ge en mer heltäckande bild av det totala antalet unika deltagare i kulturskolan har vi räknat upp antalet individer för att kompensera för de kommuner som inte lämnat uppgifter (se avsnittet Metod och datakällor). Figur 20 visar att det skiljer cirka 25–30 000 deltagare i uppräknade värden mellan antalet i enkätfrågan och det i deltagarlistorna. Cirka 185 000 individer i åldern 6–19 år gick i kulturskolan 2022 enligt uppräknade värden från deltagarlistorna, medan motsvarande antal

Kulturskolan i siffror

i enkätfrågan var cirka 210 000. Jämför vi antalet unika deltagare i åldern 6–19 år med i alla åldrar ser vi att åldersgruppen 6–19 år utgjorde 95 respektive 93 procent av alla deltagare i deltagarlistorna respektive i enkätfrågan.

Figur 20. Antal unika deltagare i kulturskolan, utifrån deltagarlistor med personnummer och enkätfråga, 2022. Uppräknade värden.

Tabell 2 visar utvecklingen av antalet elever/deltagare i kulturskolan 2015–2022 utifrån uppräknade värden. Resultaten för 2015–2017 är dock inte helt jämförbara med uppgifterna för 2018–2022 då uppgifterna de sista fem åren räknats upp utifrån från de inlämnade personnummerlistorna, medan kommunerna åren 2015–2017 angav en totaluppgift utan att specificera åldern och därför ingår alla unika deltagare, oavsett ålder. Med tanke på att de uppräknade antalen för 2017 och 2022 är ungefär lika, trots att det skiljer i vilken åldersgrupp de omfattar, bör antalet unika deltagare i kulturskolan ha ökat under de studerade åren. Vi ser också att det uppräknade värdet för alla åldrar i årets enkätundersökning är cirka 225 000 deltagare. Sammantaget kan vi, med utgångspunkt i siffror som avser uppräknade värden och med hänsyn till att det finns vissa brister i inrapporteringen, konstatera att antalet unika deltagare verkar ligga ganska stabilt runt drygt 180 000 individer för deltagare i åldern 6–19 år som går ämneskurser, men att kulturskolan når ytterligare runt 25 000 individer i annan frivillig verksamhet. Tabellen visar också att andelen barn och unga i åldern 6–19 år som deltagit i kulturskolan har legat relativt stabilt under perioden 2015–2022 och var 10,7 procent under 2022. Ökningen i antalet kulturskoledeltagare i främst ämneskurser är alltså ungefär lika stor som ökningen i antalet 6–19-åringar i riket.

Tabell 2. Antal och andel unika deltagare i kulturskolan 2015–2022. Uppräknade värden och procent.

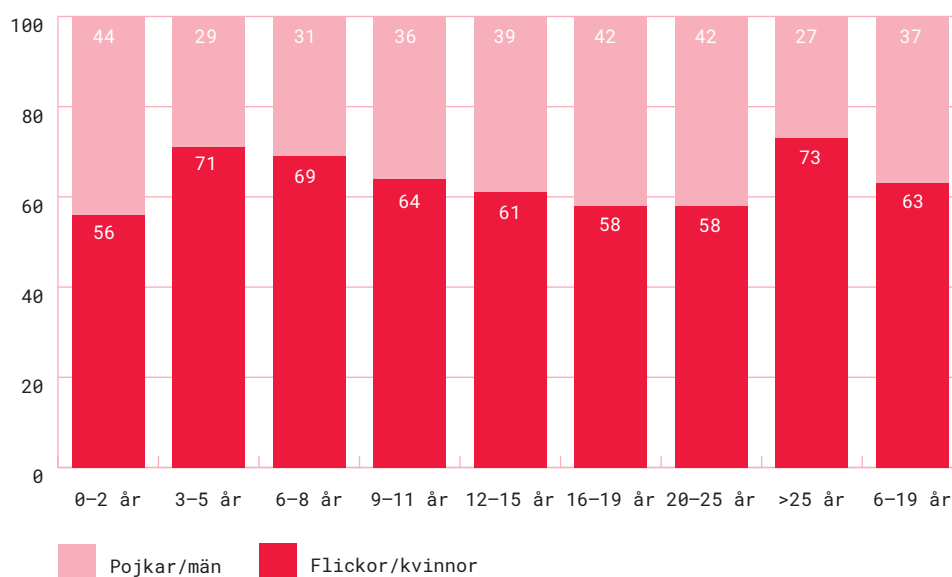
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2015–2017: Antal unika barn och unga* som går i kulturskolan. Uppräknade värden	175 000	179 900	181 200					
2018–2022: Antal unika barn och unga 6–19 år* som går i kulturskolan. Uppräknade värden				173 900	181 202	177 378	181 060	184 754
Andel 6–19-åringar* som går i kulturskolan	11,5	11,5	11,3	10,6	10,9	10,5	10,6	10,7
Andel flickor/kvinnor av kulturskolans unika deltagare 6–19 år, procent				58	58	62	62	63

* För år 2018–2022 är antalet unika deltagare i åldrarna 6–19 år beräknat på de inlämnade personnumren. Observera att en del kulturskolor inte registrerar personnummer för vissa delar av sin verksamhet och därför är antalet en underskattning. För år 2015–2017 angav kulturskolorna en totaluppgift men utan att specificera åldern och därför ingår alla unika deltagare, oavsett ålder.

Deltagare utifrån kön och ålder

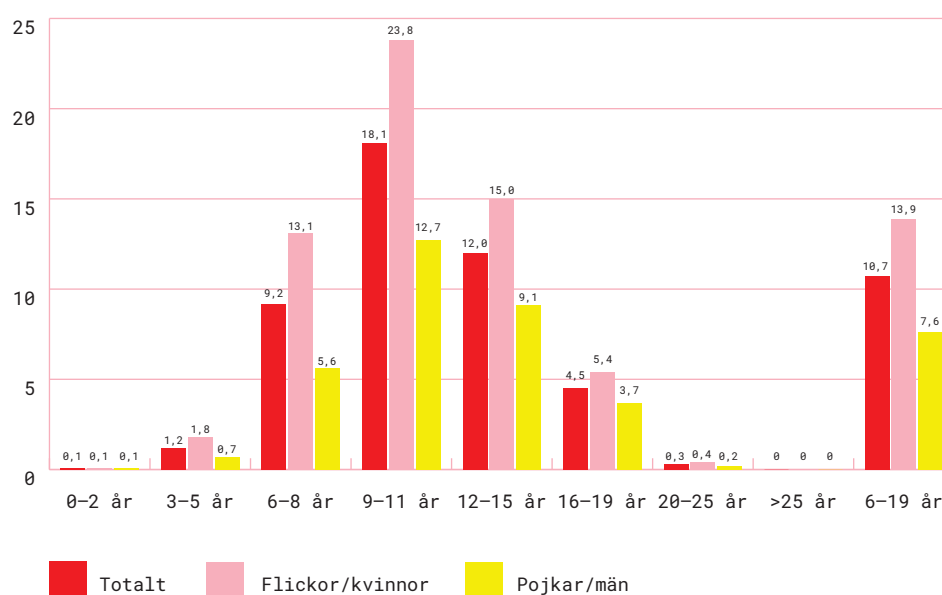
Flickor/kvinnor utgjorde 63 procent av det totala antalet unika deltagare i åldern 6–19 år under 2022, enligt personnummerlistorna. Jämfört med föregående år ser vi en tendens till att andelen flickor/kvinnor ökar något bland kulturskoledeltagare (tabell 2). I samtliga åldersgrupper är det en större andel flickor/kvinnor än pojkar/män som går i kulturskolan (figur 21). Den största skillnaden mellan könen finns i åldersgrupperna 3–5 år och deltagare över 25 år. Från 6 års ålder fram till 19 år minskar skillnaderna mellan könen och i åldersgrupperna 16–19 år och 20–25 år är fördelningen lite jämnare, med 58 procent kvinnor och 42 procent män.

Kulturskolan i siffror

Figur 21. Könsfördelning i olika åldersgrupper, andel unika deltagare i kulturskolan. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent.

Figur 22 visar hur vanligt det är att gå i kulturskolan i olika åldrar. Figuren bygger på inrapporterade uppgifter i personnummerlistorna. Den grupp med störst andel kulturskoledeltagare är barn 9–11 år, där 18 procent av målgruppen deltagit i kulturskolan under 2022. Därefter kommer gruppen med 12–15-åringar, där 12 procent deltagit. Figuren bekräftar även de tidigare nämnda resultaten att yngre och äldre åldersgrupper i mycket liten utsträckning går i kulturskolan, åtminstone på kurser där personnummer samlas in. Deltagarna är särskilt koncentrerade till grundskoleåldern. I gymnasieåldern (16–19 år) är andelen betydligt mindre än i högstadieåldern (12–15 år). I samtliga åldersgrupper är andelen flickor/kvinnor som går i kulturskolan större än andelen pojkar/män. I åldersgruppen 6–19 år är andelen flickor som går i kulturskolan 14 procent, motsvarande andel bland pojkar är knappt 8 procent.

Figur 22. Andel i olika åldersgrupper som går i kulturskolan, totalt respektive uppdelat på kön. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent.

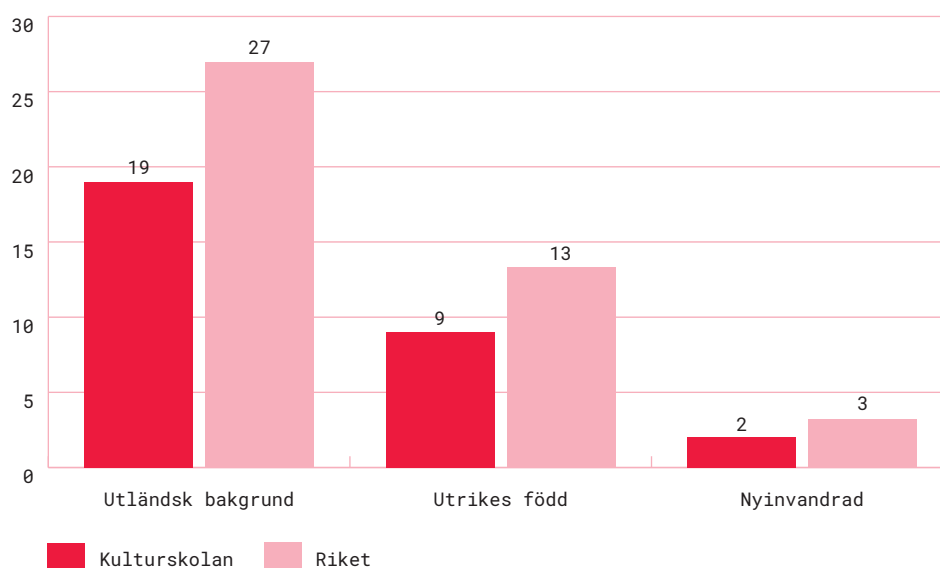
Deltagare utifrån bakgrundsfaktorer

Enligt det kulturpolitiska målet ska alla ha möjlighet att delta i kulturlivet. Studier visar dock att offentligt finansierad kultur främst når grupper med hög utbildning, hög inkomst och föräldrar med motsvarande bakgrund.⁶ Detta gäller såväl vuxna som barn. Genom SCB:s analyser av de insamlade deltagarlistorna och registerdata kan vi beskriva hur bakgrundsfaktorer påverkar graden av deltagande i kulturskolan. Observera att analysen av deltagarlistor inte ger en fullständig bild av kulturskolornas samlade verksamhet då deltagarlistor främst finns för långa eller korta ämneskurser och i regel inte omfattar deltagande i mer fria former, som till exempel öppen verksamhet.

Utländsk bakgrund, utrikes födda och nyinvandrade

Figur 23 visar hur barn och unga med utländsk bakgrund, som är utlandsfödda och som är nyinvandrade (upp till 4 år i landet) är underrepresenterade i kulturskolan i förhållande till deras andel i riket. Skillnaderna minskar med den tid som personerna varit i landet. Bland 6–19-åringar med utländsk bakgrund, det vill säga individer som är födda utomlands eller som är födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands, var andelen i kulturskolan 19 procent, jämfört med 27 procent totalt i riket under 2022. Bland utrikes födda är motsvarande andelar 9 respektive 13 procent. Jämför vi graden av deltagande i dessa grupper utifrån kön är det små skillnader mellan pojkar och flickor. Det är även mycket små skillnader när vi jämför resultaten från de föregående åren 2018–2021. Grupperna barn med utländsk bakgrund, som är utrikes födda och som är nyinvandrade har alltså under samtliga studerade år varit underrepresenterade i kulturskolan i förhållande till i befolkningen i stort.

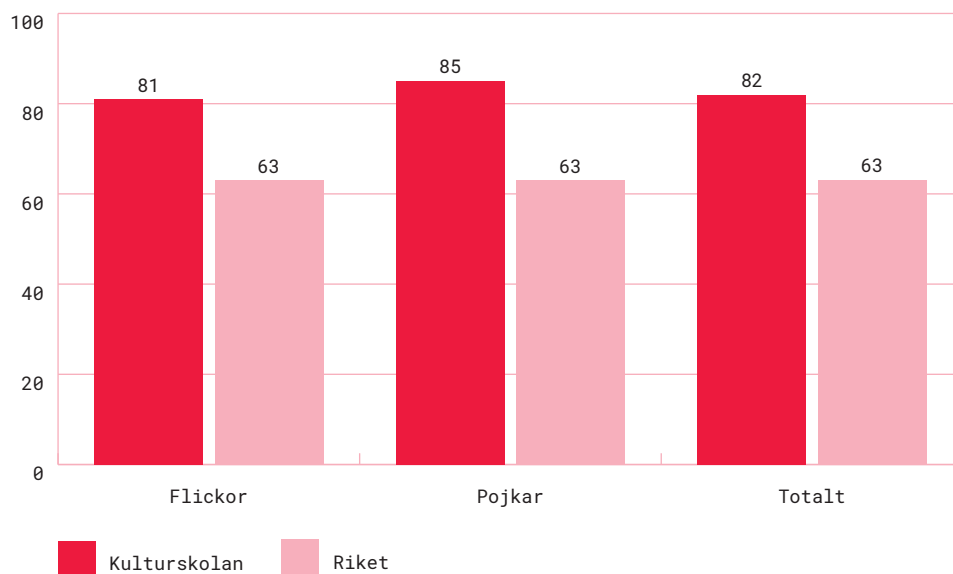
6. Myndigheten för kulturanalys (2019).

Figur 23. Andel barn och unga 6–19 år med utländsk bakgrund, som är utlandsfödda och som är nyinvandrade, i kulturskolan respektive i befolkningen. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent.

Socioekonomisk bakgrund – föräldrars utbildning

För att mäta deltagarnas socioekonomiska bakgrund har vi låtit SCB lägga på föräldrars utbildningsnivå som registervariabel. Figur 24 visar att av alla 6–19-åringar i kulturskolan hade 82 procent minst en förälder/vårdnadshavare med eftergymnasial utbildning. Motsvarande andel i riket var 63 procent. Det är alltså en överrepresentation av barn och unga med föräldrar med högre utbildning i kulturskolan. Liksom för variablerna som visar härkomst är det små skillnader mellan pojkar och flickor samt mellan resultatet för 2022 och de föregående åren 2018–2021. Barn med högutbildade föräldrar har varit överrepresenterade i kulturskolan, i ungefär lika stor utsträckning, under samtliga studerade år.

Figur 24. Barn och unga 6–19 år med föräldrar med eftergymnasial utbildning, andel i kulturskolan respektive i befolkningen. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent.

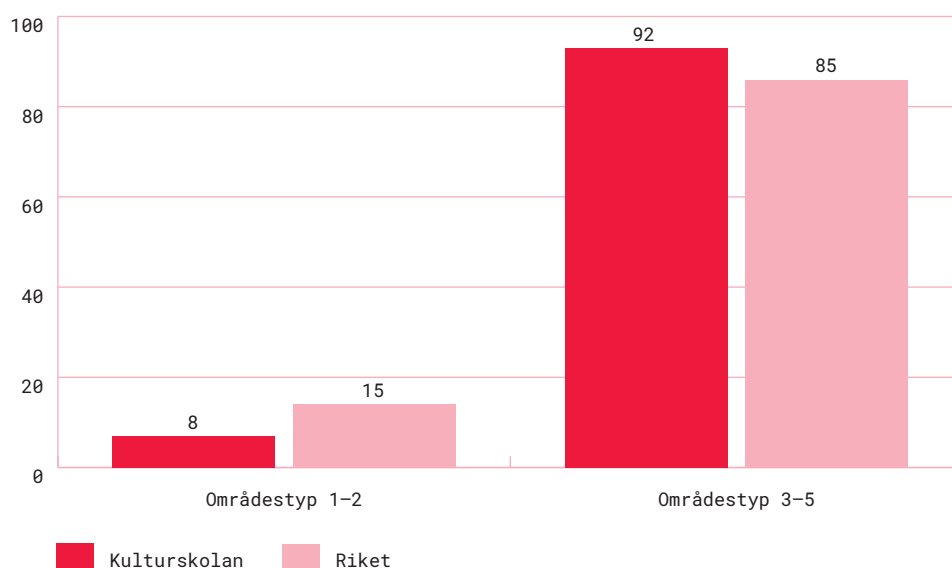
Socioekonomiska områdestyper

Genom deltagarlistorna kan vi även ge en bild av i vilken utsträckning boende i olika socioekonomiska områdestyper påverkar graden av deltagande i kulturskolan. Detta görs genom att vi använder områdestyper som bygger på ett socioekonomiskt index⁷. Figur 25 visar att 6–19-åringar som bor i områden med socioekonomiska utmaningar (typ 1 och 2) är underrepresenterade i kulturskolan jämfört med i befolkningen. Andelen bland kulturskoledeltagare som bor i den typen av områden är 8 procent, medan motsvarande andel i riket är 15 procent. På motsvarande sätt är barn och unga som bor i områden med högre socioekonomisk nivå (3–5) överrepresenterade bland kulturskoledeltagarna jämfört med i befolkningen i stort. Av kulturskoledeltagarna bor 92 procent i sådana områden, medan andelen i riket är 85 procent. Jämfört med 2021 är det endast små skillnader i resultat.

Resultatet från analysen av deltagarlistorna visar alltså på små förändringar när det gäller över- respektive underrepresentation bland olika grupper i kulturskolan de undersökta åren. Eftersom personnummerlistor som nämnts i regel bygger på deltagare i terminskurser och inte inrymmer deltagare i mer öppna verksamheter, ger dock resultatet inte hela bilden av kulturskolornas verksamhet. Vi vet sedan tidigare⁸ att en stor del av exempelvis den öppna verksamheten riktar sig till nya målgrupper, och inte minst underrepresenterade grupper, såsom barn och unga med socioekonomiska utmaningar och utlandsfödda.

7. För mer information om områdestyperna se Bilaga 1 och <https://segregationsbarometern.boverket.se/>

8. Se till exempel Kulturrådet (2023a).

Figur 25. Barn och unga 6–19 år boende i olika socioekonomiska områdestyper, andel i kulturskolan respektive i befolkningen. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent. Anm. För mer information om områdestyper, se Bilaga 1.

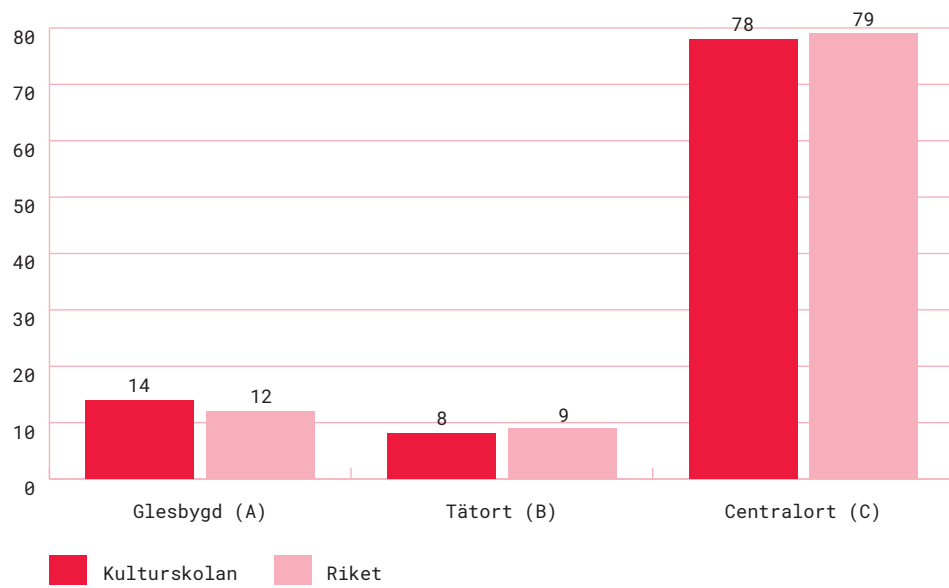
Boendeområden utifrån befolkningstäthet

Ett annat sätt att få en bild över deltagarna i kulturskolan är att koppla deltagarlistorna till demografiska statistikområden, eller DeSO-områden. I det här fallet delas de in i tre grupper efter befolkningstäthet. Områden i kategori A ligger till största delen utanför större befolkningskoncentrationer eller tätorter, DeSO i kategori B ligger till största delen i en befolkningskoncentration eller tätort, men inte i kommunens centralort. I kategori C finns DeSO som till största delen ligger i kommunens centralort.⁹ Genom att lägga på dessa kategorier som variabler på våra deltagarlistor får vi också en bild av om boende i dessa kategorier är över- eller underrepresenterade i kulturskolan.

Figur 26 visar att det endast råder små skillnader i kulturskoledeltagande utifrån boende i områden med olika befolkningskoncentrationer. Det finns dock en liten överrepresentation i kulturskolan bland 6–19-åringar boendes i kategori A, det vill säga i glesbygd, i förhållande till andelen i riket. Bland barn och unga som bor i tätort (kategori B) och centralort (kategori C) råder det i stort sett jämvikt mellan gruppens andel i riket och andelen som går i kulturskolan. Gör vi en jämförelse över deltagandet utifrån SKR:s kommuntyper i tre kategorier¹⁰ ser vi också att en något större andel 6–19-åringar boendes i mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner går i kulturskolans terminskurser (eller motsvarande) jämfört med boende i andra sorters kommuner, 12 procent går i kulturskolan i sådana kommuner jämfört med 10 procent i de två andra kategorierna.

9. <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/deso---demografiska-statistikomraden/>

10. SKR har delat in landets kommuner i grupperna Storstäder och storstads-nära kommuner, Större städer och kommuner nära större stad samt Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner.

Figur 26. Barn och unga 6-19 år boende i olika geografiska DeSO-områden, andel i kulturskolan respektive i befolkningen. Inrapporterade värden (personnummerlistor), 2022. Procent. Anm. För mer information om geografiska DeSO-områden, se Bilaga 1.

Ekonomi

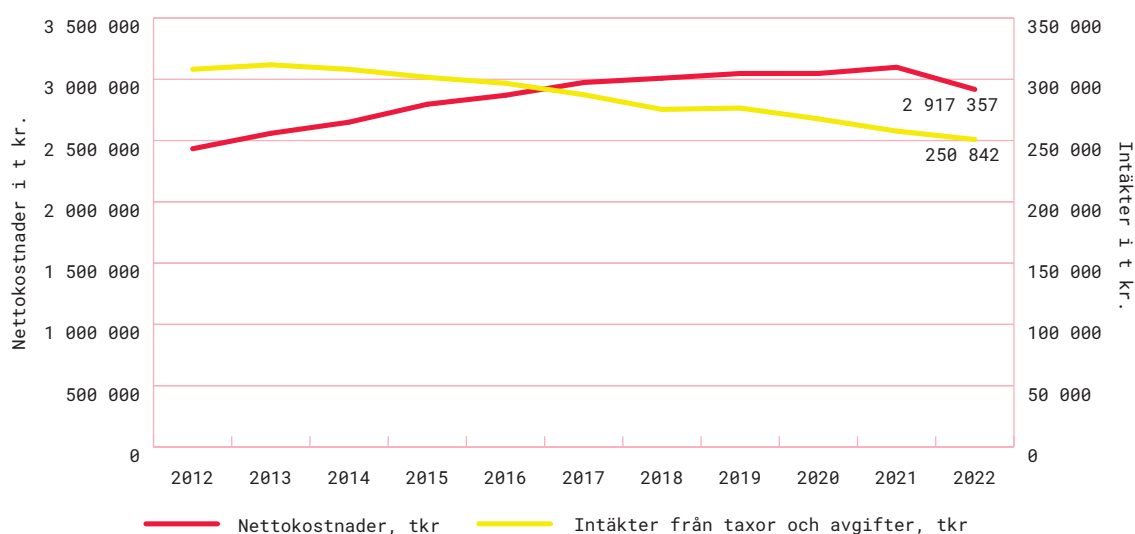
Från och med statistikåret 2018 hämtar Kulturrådet främst ekonomiska uppgifter från SCB:s räkenskapssammandrag för kommuner.¹¹ En anledning till det är att minska arbetet med att lämna in uppgifter för kommunerna. Eftersom uppgifterna som kommunerna lämnar till SCB utgår från tydliga instruktioner har utgångspunkten varit att dessa bör vara tillräckliga för syftet att belysa kulturskolornas ekonomi. Under de fem år som insamlingen via SCB pågått har det dock framkommit vissa utmaningar med kommunernas inlämningar, vad gäller såväl räkenskapssammandragen som deltagarlistorna till Kulturskolecentrum.

Ett av de mått som används, genomsnittlig deltagaravgift, utgår från de aktuella kommunernas taxor och avgifter för kulturskolan i räkenskapssammandragen. Denna summa divideras sedan med antalet unika kulturskoledeltagare. Eftersom kommunerna redovisar unika deltagare via personnummerlistor i varierande grad och dessa listor i regel inte omfattar samtliga deltagare finns det risk för mätfel. Det finns också utmaningar i kommunernas inrapportering till räkenskapssammandragen, då kommunernas sätt att beräkna kostnader och intäkter kan variera. Därför bör de ekonomiska uppgifterna, särskilt de om genomsnittliga deltagaravgifter, tolkas med försiktighet.

Kostnader och intäkter

Enligt uppgifterna från SCB:s räkenskapssammandrag lade kommunerna sammanlagt drygt 2,9 miljarder kronor på kulturskolan under 2022. Detta är nettokostnader, det vill säga totala kostnader med avdrag för totala intäkter. För att göra jämförelser över tid har vi med hjälp av konsumentprisindex fastprisberäknat beloppen i 2022 års priser. På så sätt justerar vi för inflation. Vid en sådan jämförelse har kommunernas samlade nettokostnader för kulturskolan ökat från drygt 2,4 miljarder kronor år 2012 till drygt 2,9 miljarder kronor år 2022, i 2022 års priser. Figur 27 visar en jämn, stigande kurva i kommunernas nettokostnader över tid fram till 2022, då det sker en tydlig nedgång. Eftersom tidsserien visar på kostnader utifrån ett fastprisbelopp kan nedgången tolkas som att kulturskolans kostnader inte har ökat i samma utsträckning som inflationsstegringen. Kommunernas samlade intäkter från avgifter från kulturskolan har minskat under motsvarande period, från drygt 308 miljoner kronor år 2012 till drygt 250 miljoner kronor år 2022, i 2022 års priser.

11. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/offentlig-ekonomi/finansier-for-den-kommunala-sektorn/rakenskapssammandrag-for-kommuner-och-regioner/>

Figur 27. Kostnader och intäkter för samtliga kulturskolor i riket, 2011–2022. 2022 års priser.

Sätter vi kulturskolans totala kostnader och intäkter i relation till antalet 6–19-åringar i landet och dessutom tar hänsyn till befolkningsutvecklingen, har kostnaderna legat ganska stabilt under de föregående åren, men mellan 2021 och 2022 minskade nettokostnaderna per invånare, från 1 805 kr till 1 682 kronor per invånare år 2022, i 2022 års priser (tabell 3). Liksom nedgången i nettokostnaderna för kulturskolan generellt tyder nedgången i nettokostnad per invånare i fasta priser att kommunernas kostnader för kulturskolan har minskat i förhållande till inflationstakten.

Kommunernas intäkter från avgifter beräknat på kronor per invånare har minskat från 207 kr/invånare till 145 kr/invånare (6–19 år) mellan 2012 och 2022, i 2022 års priser. Tabell 3 visar också att kulturskolans andel av kommunernas totala ekonomi ligger stabilt hela perioden 2012–2022. Av kommunernas totala driftskostnader går knappt 0,5 procent till kulturskolan.

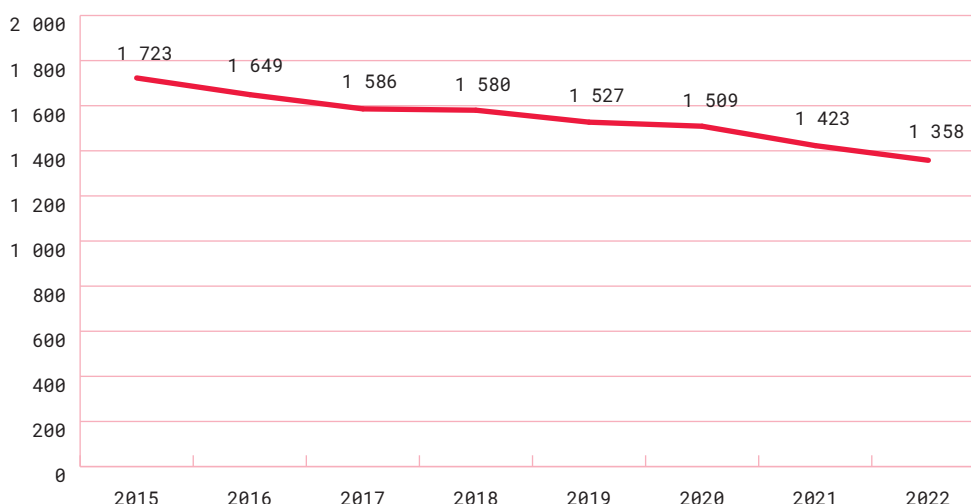
Tabell 3. Kostnader och intäkter för samtliga kulturskolor i riket, 2012–2022. 2022 års priser.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nettokostnader, kr/invånare 6–19 år, 2022 års priser	1 632	1 710	1 758	1 825	1 823	1 840	1 812	1 817	1 797	1 805	1 682
Intäkter från taxor och avgifter, kr/invånare 6–19 år, 2022 års priser	207	208	204	197	188	178	166	165	158	151	145
Andel av totala driftskostnaderna som går till kulturskola, procent	0,47	0,48	0,48	0,48	0,48	0,49	0,48	0,48	0,47	0,47	0,45

Deltagaravgifter

Fram till och med insamlingen av 2017 års statistik tillfrågades kulturskolorna om den vanligast förekommande terminsavgiften i sin kulturskola. Den vanligaste terminsavgiften var 650 kronor per termin under hela tidsperioden 2011–2017, medan den genomsnittliga terminsavgiften sjönk från 665 kronor år 2011 till 625 kronor år 2017 (tabell 6 i Bilaga 2). Deltagaravgifterna kan dock variera inom en och samma kommun, till exempel genom att olika avgifter tas ut för olika kurser och genom syskonrabatter och mängdrabatter om en deltagare går mer än en kurs. Till detta kan det tillkomma avgifter för instrumenthyra, lovkurser eller läger.

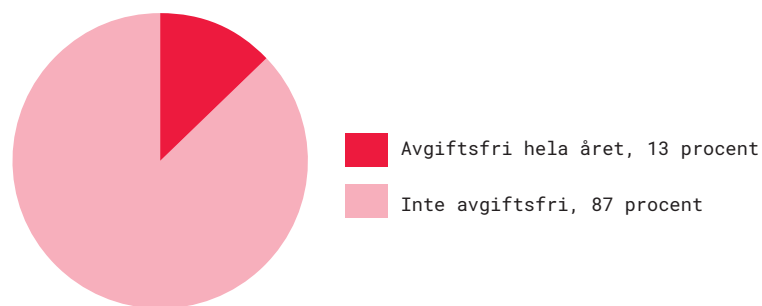
Därför mäter vi sedan 2018 deltagaravgifterna på ett sätt som bör vara mer jämförbart mellan kommunerna. Kulturskolans samlade intäkter från avgifter under året hämtas från SCB:s räkenskaps-sammandrag och denna summa delas med antalet unika deltagare i åldern 6–19 år, utifrån de inrapporterade deltagarlistorna. Detta ger en genomsnittlig årlig deltagaravgift. Utifrån det måttet är den genomsnittliga årliga deltagaravgiften 1 358 kronor år 2022. Figur 28 visar att de genomsnittliga deltagaravgifterna i 2022 års priser har minskat kontinuerligt sedan 2015, då genomsnittsav-giften var 1 723 kronor. En förklaring till nedgången kan vara att allt fler kommuner har helt avgiftsfri kulturskola eller att de sänkt sina deltagaravgifter. Med tanke på hur måttet genomsnittlig deltagar-avgift har beräknats (se diskussion ovan) bör dock resultaten tolkas med försiktighet. Tendensen kan också inrymma höjda kulturskoleavgifter inom vissa kommuner under perioden.

Figur 28. Genomsnittlig årlig deltagaravgift, 2015–2022. 2022 års priser.

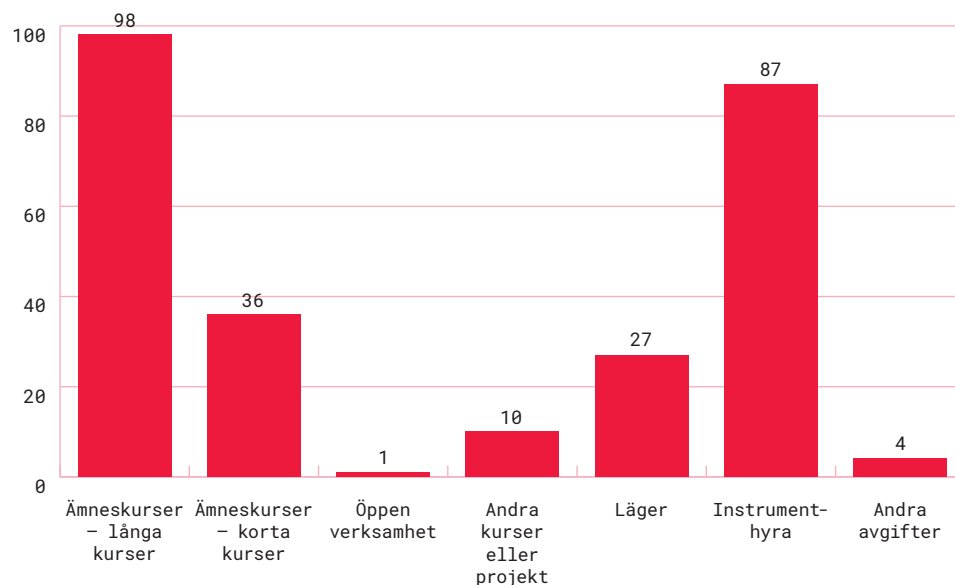
Kostnadsfri kulturskolverksamhet

Enligt SCB:s räkenskapssammandrag är det 33 kommuner som inte har några intäkter från taxor och avgifter för kulturskolan. Det är en ökning jämfört med tidigare år. För att komplettera bilden om hur vanligt det är med en kostnadsfri kulturskoleverksamhet ställdes en fråga om detta i enkätundersökningen. Av de svarande på enkäten angav 27 kommuner (13 procent) att deras kulturskoleverksamhet var kostnadsfri hela året, inga kommuner angav att kulturskolan var kostnadsfri en del av året (figur 29). Resterande 188 kommuner (87 procent) som besvarade frågan angav att kulturskoleverksamheten inte var kostnadsfri under 2022. Jämfört med föregående år har andelen som har kostnadsfri kulturskola hela året ökat något.

Figur 29. Kostnadsfri kulturskola, andel kommuner som anger att kulturskolan var respektive inte var avgiftsfri under 2022. Procent. Anm. Ingen kulturskola svarade att kulturskolan var avgiftsfri en del av året.

Bland de kommuner som angav att kulturskoleverksamheten inte var kostnadsfri var det vanligast att det förekom deltagaravgifter för långa ämneskurser (98 procent av de svarande), följt av instrumenthyra (87 procent) och korta ämneskurser/lovkurser (36 procent). Avgifter för läger respektive andra kurser eller projekt togs ut av 27 respektive 10 procent av de kommuner som angav att kulturskoleverksamheten inte var kostnadsfri 2022 (figur 30). Bland de kommuner som inte hade helt avgiftsfri kulturskola var det 54 procent som hade avgiftsfri kulturskola för särskilda målgrupper. De målgrupper som främst ges som exempel är barn och unga som går i öppen verksamhet, som har socioekonomiska utmaningar, funktionsvariationer, som fått plats via elevhälsan eller som är nyanlända.

Figur 30. Deltagaravgifter, verksamheter som kommuner tog avgifter för under 2022. Andelar i procent av de som kommuner som angett att kulturskolan inte är kostnadsfri.

Avslutande diskussion

Kulturskolans verksamhet utvecklas

Enligt Kulturrådets förordning med instruktion (SFS 2012:515) har Kulturskolecentrum bland annat som uppgift att samla och sprida statistik om kulturskolan. Den här rapporten är den femte sammanställningen av kulturskolestatistiken. Utifrån kommunernas inlämnade enkätsvar och deltagarlistor kan vi konstatera att den kommunala kulturskolan finns i stort sett i alla svenska kommuner. Enligt vår definition har 286 av 290 kommuner en kulturskola och kulturskolan lockar runt 200 000 deltagare, varav cirka 185 000 är 6–19-åringar som går i terminskurser. Den frivilliga verksamheten innefattar dessutom runt 7 miljoner deltagartillfällen, och ytterligare 3 miljoner deltagartillfällen i kulturskolans uppdragsverksamhet, främst i grundskolan. Under de fem år Kulturrådet har samlat in och presenterat statistik har kulturskolans verksamhet utvecklats inom flera områden. Vi ser till exempel tendenser till att utbudet har blivit bredare i såväl verksamhetstyper som i antal ämnen, samtidigt som fördjupningskurser blir allt vanligare. Resultaten tyder på att utvecklingen inom flera områden stannade av under åren med coronapandemin, men under 2022 ser vi att de tendenser till återhämtning som fanns under 2021 efter pandemin har fortsatt.

Små förändringar inom vissa områden

– men statistiken ger inte hela bilden

Samtidigt som vi ser utveckling inom olika områden finns det också områden där det endast skett marginella förändringar. Resultatet från de analyser vi gör med hjälp av kommunernas inskickade personnummerlistor och andra registervariabler visar att andelen barn och unga i åldern 6–19 år ligger konstant på cirka 11 procent de studerade åren. Vi ser också att tjejer dominerar i andelen deltagare i ungefär samma utsträckning de olika åren, fördelningen under 2022 var 63 procent tjejer och 37 procent killar. Det är också endast små förändringar i andelen kulturskoledeltagare inom vissa grupper, jämfört med deras motsvarande andel i riket. Underrepresentationen i kulturskolan bland barn och unga med utländsk bakgrund eller som bor i områdestyper med socioekonomiska utmaningar är i stort oförändrad. På samma sätt är det endast små skillnader i graden av överrepresentation bland barn och unga med högutbildade föräldrar och/eller som bor i områdestyper med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Dessa resultat bygger alltså på verksamheter där kulturskolan samlar in deltagarlistor, med personnummer. Oftast är det kurser man föranmäler sig till, som terminskurser. De små förändringarna vi ser bland deltagare i dessa fall är värda att uppmärksamma, men i sammanhanget är det viktigt att påpeka att dessa resultat inte inrymmer hela kulturskolans verksamhet och deltagare. Andra verksamhetstyper, såsom den öppna verksamheten, samlar i regel inte in personnummer för sin verksamhet och de individer som enbart deltar i sådan verksamhet ingår alltså inte i deltagarlistorna som analyserna av bakgrundsvariabler bygger på. Vi vet också att en stor del av exempelvis den öppna verksamheten riktar sig till underrepresenterade grupper.

För att komplettera bilden av kulturskoledeltagare ställer vi därför frågor om det samlade antalet unika deltagare och deltagartillfällen i enkäten. Denna fråga kan komplettera bilden av resultatet från deltagarlistorna och utifrån de uppräknade värdena kan vi se att kulturskolan verkar locka ungefär ytterligare 25–30 000 deltagare utöver dem som framkommer i deltagarlistorna. Det finns dock en större osäkerhet i dessa siffror, då enkätuppgiften delvis bygger på uppskattningar och inte enbart på specifika personnummer. Vi vet sedan tidigare att kulturskolorna kan ha svårt att samla in uppgifter om deltagare i annan verksamhet än terminskurser. Därför är det viktigt att fortsätta utvecklingsarbetet med att ta fram kunskap om deltagare i andra verksamheter än terminskurserna.

Tendenser att kulturskolan arbetar mer för breddat deltagande

De nationella kulturpolitiska målen handlar bland annat om att skapa förutsättningar för att barn och unga i hela landet ska ha tillgång till ett kulturutbud och kulturella aktiviteter som präglas av mångfald och kvalitet.¹² Enligt den statliga strategin för kulturskolan ska insatserna bidra till att främja tillgänglighet och jämlikhet i kulturskolan.¹³ Flera rapporter har genom åren beskrivit utmaningar för olika kulturaktörer att uppnå dessa mål. I Myndigheten för kulturanalys rapport om breddat deltagande i kulturlivet identifieras hinder som bottnar i socioekonomiska och demografiska faktorer, geografiska avstånd, bristande logistik och en sårbar nationell infrastruktur. Dessutom hindras deltagandet av begränsade ekonomiska resurser samt en kulturpolitisk inriktning som främst fokuserar på konstarter och kulturarv och i viss utsträckning fungerar exkluderande i relation till de skillnader som finns i befolkningens preferenser.¹⁴

Även om det är viktigt att fortsatt följa de relativt små förändringarna i andelen deltagare bland olika grupper i terminskurserna, ser vi i resultaten av kulturskolestatistiken att kulturskolorna på olika sätt har utvecklat sitt arbete i riktning mot att bredda deltagandet.

- Andelen kommuner som erbjuder öppen verksamhet i kulturskolan har ökat från 50 procent 2020 till 75 procent 2022. Coronapandemin innebar att andelen med öppen verksamhet sjönk mellan 2019 och 2020, men år 2022 är andelen kulturskolor med öppen verksamhet större än innan pandemin. Vi ser också en ökning i antalet deltagartillfällen i den öppna verksamheten.
- Andelen kommuner som erbjuder riktad verksamhet har ökat jämfört med föregående år, 83 procent av de svarande genomförde någon form av riktad verksamhet under 2022. Särskilt tydliga är ökningarna bland kommuner som erbjuder verksamhet särskilt riktad mot landsbygd/glesbygd och socioekonomiskt utsatta barn och unga. Vi ser också en ökning av riktad verksamhet mot nyanlända, troligen till följd av mottagningen av barn och unga som flytt från Ukrainakriget.
- Uppdragsverksamhet, det vill säga verksamhet som kulturskolan utför på främst skolor under skoltid, är ett annat sätt att nå ut till fler barn och unga. Eftersom grundskolan är obligatorisk kan alla barn här komma i kontakt med kulturskolans verksamhet och få information om vad kulturskolan är, vilket kan vara en väg in till deltagande i kulturskolans frivilliga verksamhet. Efter en kraftig nedgång mellan 2019 och 2020 har andelen kommuner med uppdragsverksamhet ökat kontinuerligt, och år 2022 erbjöd 62 procent av kommunerna sådan verksamhet.
- Det finns tendenser som tyder på att kulturskolorna erbjuder en allt bredare palett av ämnen. Det handlar främst om att andelen kulturskolor som erbjuder ämnet bild och form har ökat, men vi ser även ökade andelar som erbjuder film/animation, musikal, skrivande/berättande och kurser där flera ämnen ingår.
- I arbetet med breddat deltagande spelar tillgängligheten en viktig del. Det kan till exempel handla om var kulturskolelokalen är placerad, kommunikation till och från verksamheten och när verksamheten bedrivs. Ett utökat öppethållande på kvällar, helger och lov kan innebära utmaningar för kulturskolor att följa de kollektivavtal som personalen har. I rapporten fram-

12. Prop. 2009/10:3. Tid för kultur.

13. Prop. 2017/18:164. En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna.

14. Myndigheten för kulturanalys (2023).

kommer att det är betydligt vanligare med ferietjänst (93 procent) än med semestertjänst (25 procent) bland kulturskolorna. Används ferietjänst innebär det i regel att kulturskolan har stängt under lov och helger, medan semestertjänst kan underlätta undervisning på lov, helger och kvällar i större utsträckning. Vilken riktning kulturskolorna tar med de olika avtalen kommer Kulturrådet fortsätta följa framöver.

- En annan aspekt av ett ökat breddat deltagande har med köerna till kulturskolan att göra. Jämfört med föregående år har andelen kommuner med kö minskat något, knappt tre fjärdedelar av kommunerna anger att de hade barn som köar medan en fjärdedel inte hade någon kö. Av de barn och unga som stod i kö utgjordes 67 procent av individer som inte går någon kurs i kulturskolan och 33 procent av sådana som redan går en eller flera kurser.

Fler bedriver kostnadsfri kulturskola, men ekonomisk nedgång i kommunerna kan få negativa effekter på kulturskolan

Kostnaden, i form av främst terminsavgifter, kan vara ett annat hinder för att delta i kulturskolans verksamhet. Det gäller inte minst för barn från familjer med socioekonomiska utmaningar. Därför kan en kostnadsfri kulturskola bidra till att fler och bredare grupper av barn och unga kan delta. I såväl SCB:s räkenskapssammandrag som i vår enkätfråga är tendensen att allt fler kommuner bedriver en kostnadsfri kulturskola. Bland de kommuner som inte hade helt avgiftsfri kulturskola hade drygt hälften avgiftsfri kulturskola för särskilda målgrupper. De målgrupper som främst ges som exempel är barn och unga som går i öppen verksamhet, som har socioekonomiska utmaningar, funktionsvariationer, som fått plats via elevhälsan eller som är nyanlända.

Kommunernas sammanlagda intäkter för taxor och avgifter från kulturskolan har enligt SCB:s räkenskapssammandrag också minskat under de studerade åren, i fasta priser. Det har även den genomsnittliga deltagaravgiften, som vi beräknar genom avgiftsintäkterna och antalet kulturskole-deltagare, gjort.

Samtidigt ser vi att kommunernas nettokostnader för kulturskolan i fasta priser minskade mellan 2021 och 2022, efter att innan dess ha ökat kontinuerligt under föregående år. Beräkningen av fasta priser har gjorts genom konsumentprisindex (KPI). Eftersom tidsserien visar på kostnader utifrån ett fastprisbelopp kan nedgången tolkas som att kulturskolans kostnader inte har ökat i samma utsträckning som den kraftiga inflationsökningen under 2022. Den vikande trenden i nettokostnader för kulturskolan under 2022 kan komma att fortsätta under 2023, då kommunerna enligt SKR har flera utmaningar att möta. Även om kommunernas skatteunderlag enligt SKR ökar i relativt god takt, urholkas ekonomin av prisökningar, beroende bland annat på höga pensionskostnader och räntekostnader.¹⁵ Detta innebär utmaningar för kommunernas allmänna budget framöver, vilket även kan få konsekvenser för kulturskolan.

Förlängt statsbidrag en viktig förutsättning för fortsatt utvecklingsarbete

Under de år som Kulturrådet har samlat in statistik har vi även delat ut statliga utvecklingsbidrag till kommuner. Ett av syftena med bidraget är att främja den kommunala kulturskolans möjligheter att erbjuda såväl fördjupning som bredd i undervisningen med utgångspunkt i varje deltagares särskilda förutsättningar. Bidraget har särskilt prioriterat satsningar som riktar sig till grupper av barn och

15. Sverige Kommuner och Regioner (2022).

unga som deltar i kulturskolan i förhållandevis liten utsträckning, såsom verksamhet för barn unga med funktionsnedsättning och boende i områden med socioekonomiska utmaningar. I vår uppföljning av utvecklingsbidraget för verksamhetsåret 2021–2022 visade vi att de 256 kulturskolor som fick bidraget nådde uppskattningsvis 58 000 nya deltagare. I 58 procent av kommunerna användes bidraget till öppen verksamhet.¹⁶

Med en nedgång i kommunernas nettokostnader för kulturskolan under 2022 och ett svårt ekonomiskt läge de kommande åren är regeringens avisering om en förlängning av Kulturrådets utvecklingsbidrag till kulturskolorna betydelsefull. Enligt höstens budgetproposition ska Kulturrådet fördela 100 miljoner kronor årligen under de kommande tre åren. I flera rapporter har Kulturrådet betonat det statliga utvecklingsbidragets betydelse för kulturskolornas arbete med att utveckla nya arbetsmetoder och därigenom bredda deltagandet.¹⁷ Bidraget kan som komplement till kommunernas finansiering av den löpande verksamheten möjliggöra för kommuner att prova nya verksamheter och arbetssätt, vilket annars är svårt att rymma inom befintliga och ofta knappa budgetramar.

Utvecklingsbidragets fortlöpande i ytterligare tre år skapar en viktig grund för att detta utvecklingsarbete ska kunna fortgå i kommunerna och att bredare grupper av barn och unga ska kunna ta del av kulturskolans verksamhet. I detta arbete är det dock viktigt att kommunerna även planerar för hur dessa utvecklingssatsningar ska kunna permanentas och så småningom ingå i den kommunala budgeten.

Kulturskolan roll – fritidsverksamhet eller bas för yrkesverksamma kulturutövare?

Vi har beskrivit hur den statistik som ger mer fördjupad kunskap om deltagare i kulturskolan främst avser deltagare i terminskurser och att det finns utmaningar att få mer fördjupad kunskap om deltagande i andra verksamheter. Att kulturskolan erbjuder flera olika sorters verksamheter och ämnen, och att dessa erbjuds på olika platser och tider kan vara ett sätt att nå fler och bredare grupper av unga. I och med utvecklingen av andra sorters verksamheter än de mer traditionella ämneskurserna väcks frågan om vilken status de nya verksamheterna har inom kulturskolan. Vilken status har till exempel den öppna verksamheten jämfört med terminskurserna? I vår rapport om öppen verksamhet i kulturskolan erbjöd en dryg tredjedel av kommunerna deltagare i den öppna verksamheten en lättare väg att komma in i den ordinarie verksamheten med terminskurser. I rapporten framkommer även olika syn bland respondenterna på relationen mellan den öppna verksamheten och terminskurserna.¹⁸

Denna fråga har även koppling till vilken sorts verksamhet som kulturskolan ska vara. Samtidigt som det finns en tydlig tendens att kulturskoleverksamheten blir allt bredare och på många håll främst ses som en fritidsverksamhet, finns det aktörer som menar att kulturskolan även har en roll att spela som bas för kommande yrkesverksamma kulturutövare, inte minst inom musiken. Parallellt med tendenserna att fler arbetar mot ett breddat deltagande ser vi också att det blir allt vanligare att erbjuda fördjupningskurser, alltså särskilda kurser som riktar sig till deltagare som vill fördjupa sina redan befintliga ämneskunskaper. Drygt 60 procent av kommunerna erbjöd någon form av fördjupningskurser under 2022, jämfört med 48 procent under 2018. Det ökade intresset för fördjupningskurser synliggör även behovet av att kulturskolor ska kunna slussa särskilt talang-

16. Kulturrådet (2023b).

17. Kulturrådet (2023a,b,c,d).

18. Kulturrådet (2023a).

fulla deltagare vidare i utbildningsnätet, exempelvis till gymnasiala utbildningar, folkhögskolor eller särskilda utbildningsaktörer. Kulturrådet fördelar sedan 2022 projektmedel till aktörer som bedriver undervisning med nationell spetskompetens. Syftet med bidraget är att främja att barn och unga kan fördjupa sig inom ett visst konstnärligt uttryck och projekten ska utgöra ett komplement till den fördjupningsverksamhet som erbjuds av exempelvis kulturskolan. Kulturrådet har hittills fördelat 2 miljoner kronor årligen till aktörer som bedriver undervisning med nationell spetskompetens. Vi kommer att fortsätta följa utvecklingen av såväl spets- och fördjupningsverksamhet som kulturskolans mer allmänna roll för att ge barn och unga en meningsfull fritid.

Ökad kunskap och bättre uppföljning avgörande för fortsatt utveckling

Kulturrådet tar via Kulturskolecentrum fram jämförbar statistik som kan användas i verksamhetsutveckling av kulturskolorna. Insamlingen och presentationen av statistik är avgörande för att kunna följa trender på nationell nivå. Statistiken kan också bidra till att kommunerna själva får en bättre bild över sin verksamhet och ger dem även möjlighet att jämföra sina resultat med grannkommuner eller andra kommuner med liknande förutsättningar. Kunskap, här i form av statistik, spelar även en viktig roll i kommunernas strategiska arbete för att kunna följa upp och utvärdera insatser och uppsatta mål.

Utifrån dessa förutsättningar är det därför problematiskt att andelen kommuner som besvarar kulturskoleenkäten minskar och att det fortfarande endast är drygt hälften av kommunerna som skickar in deltagarlistor till Kulturrådet. För en del mindre kommuner med små resurser kan det vara svårare att få fram listor och svara på vissa enkätfrågor, men om inte kommunerna rapporterar in siffror och beskrivningar av sin verksamhet finns det inget underlag att presentera statistik på. Ett litet underlag innebär också mer statistiskt osäkra resultat. Utöver statistikinsamlingen finns det även vissa utmaningar med kommunernas inrapportering av kommunernas kostnader och intäkter för kulturskolan i SCB:s räkenskapssammandrag. Kulturrådet har i denna fråga kontakt med Sveriges Kommuner och regioner (SKR) för att utveckla området.

Vissa delar av kulturskoleverksamheten är särskilt utmanande för kommunerna att få detaljerad kunskap om. Vi har tidigare nämnt att deltagarlistorna främst avser terminskurser och inte täcker in hela kulturskoleverksamheten. I Kulturrådets rapport om öppen verksamhet angav cirka 30 procent av de svarande kommunerna att de inte visste hur många barn och unga som deltar i den öppna verksamheten och hur många deltagartillfällen den öppna verksamheten omfattar.¹⁹ Att få en samlad bild av antalet deltagare och deltagartillfällen i den öppna verksamheten är alltså svårt för en förhållandevis stor andel av landets kommuner. I rapporten identifierade Kulturrådet just förbättrad uppföljning av verksamheten som ett utvecklingsområde för att bredda deltagandet i kulturskolan. Här handlar det inte bara om att bli bättre på att räkna antalet deltagare i olika verksamheter. Antalet kan även behöva kompletteras med uppgifter om hur ofta deltagarna deltar i kulturskoleverksamhet, hur länge de gör det samt hur dessa deltagare upplever verksamheten. I arbetet med att bredda deltagandet är det även viktigt att få kunskap om vilka barn och unga som deltar, utifrån olika bakgrundsvariabler, i fler verksamheter än i terminskurserna.

Kulturrådet kommer att fortsätta utvecklingsarbetet med statistiken och arbeta för att ännu fler kommuner besvarar enkäter och skickar in deltagarlistor. Vi genomför även under hösten en webinarieriserie med tillhörande nätverk kring hur kommuner strategiskt kan arbeta med att

19. Kulturrådet (2023a).

bredda deltagandet i kulturskolan, bland annat genom behovsanalys, uppsatta mål och uppföljning. Genom en ökad kunskap ökar också förutsättningarna för att bedriva en verkningsfull och träffsäker verksamhet.

Metod och datakällor

Datakällor

- Enkät till landets samtliga kulturskolor från Kulturskolerådet 1997–2016 och från Kulturrådet 2017–2022.
- Lista med personnummer på samtliga deltagare i kommunen som deltagit i den frivilliga kulturskoleverksamheten under 2022.
- Kulturskolornas kostnader och intäkter kommer från SCB:s räkenskapssammandrag för kommuner. Befolkningsuppgifter kommer från SCB.

Uppräkning

Kulturskolestatistiken är en totalundersökning. Alla kommuner ingår i målpopulationen och har fått en enkät. I undersökningen uppstår bortfall då alla inte besvarar enkäten. Internt bortfall uppstår också då respondenten inte besvarar samtliga frågor. Då data presenteras på aggregerad nivå kommer det att ge en underskattning av de verkliga volymerna. För att kunna presentera siffror som är en skattning av totalvolymerna har Kulturrådet räknat upp de data som innehåller bortfall.

Uppräkningen av antalet deltagartillfällen och antalet unika deltagare har gjorts med hjälp av en faktor som baseras på befolkningen (6–19 år) i de kommuner som svarat jämfört med befolkningen (6–19 år) i de kommuner som inte svarat. En högre andel inrapporterade svar (svarsfrekvens) ger en säkrare skattning.

I de tabeller och diagram med uppräknade värden anges detta i rubrik eller fotnot. I de tabeller och diagram som inte har uppräknade värden anges i stället rapporterade värden, i regel redovisat som andel av de svarande.

Litteraturförteckning

Kulturrådet (2018). *Kulturskolan i siffror. Statistik om kulturskoleverksamhet för år 2011–2017.*

Kulturrådet (2022). *Kulturskolan i siffror 2021.*

Kulturrådet (2023a). *Öppen verksamhet i kulturskolan – en väg till breddat deltagande.*

Kulturrådet (2023b). *Vad går bidraget till? Redovisningar av utvecklingsbidraget till kulturskolor 2021–2022.*

Kulturrådet (2023c). *Möjligheter, utmaningar, metoder – ett kunskapsunderlag om breddad rekrytering inom kultursektorn.*

Kulturrådet (2023d). *Flernivåsamverkan främjar barnets bästa – finansiering och uppföljning av barns och ungas rätt till kultur.*

Myndigheten för kulturanalys (2019). *En lägesbedömning i relation till de kulturpolitiska målen.*

Myndigheten för kulturanalys (2023). *Att bredda deltagandet i kulturlivet – Hinder och möjligheter.*

Prop. 2009/10:3. *Tid för kultur.*

Prop. 2017/18:164. *En kommunal kulturskola för framtiden – en strategi för de statliga insatserna.*

Sveriges Kommuner och Regioner (2022). *Ekonomirapporten, december 2022 – om kommunernas och regionernas ekonomi.*

Bilagor

Bilaga 1. Begrepp

Kulturskola	Samlat begrepp för kommunal musikskola, kommunal kulturskola eller kommunal musik- och kulturskola, utifrån definitionen <i>En verksamhet där barn och unga erbjuds möjlighet att lära, skapa och utöva kulturella och konstnärliga uttryckssätt; Pedagogen har relevant utbildning eller lång praktisk erfarenhet av ett visst kulturuttryck; Verksamheten är helt eller delvis finansierad av kommunen.</i>
Kulturskoleverksamhet som erbjuds på frivillig basis	Med frivillig menas att verksamheten är frivillig och valbar för deltagarna och inte ingår i den obligatoriska skolan.
Uppdragsverksamhet	Verksamheten ingår inte i den frivilliga kulturskoleverksamheten. Uppdragsverksamhet är verksamhet som ingår i den obligatoriska skolans uppdrag, eller som bedrivs på uppdrag eller i samverkan med skolan (förskola, grundskola, gymnasieskola, särskola och gymnasiesärskola). Verksamheten kan i vissa fall även bedrivas med andra aktörer.
Ämneskurser – långa	Långa ämneskurser pågår en termin eller minst 10 kurstillfällen.
Ämneskurser – korta	Korta kurser och lovkurser med 1–9 kurstillfällen.
Öppen verksamhet	Verksamhet i öppna former där deltagarna vanligen inte behöver anmäla sig, till exempel drop-in kurser, öppet hus och motsvarande.
Övrig verksamhet	Verksamhet (kurser/projekt) som inte räknas till ämneskurser eller öppen verksamhet, till exempel kurser som riktar sig till särskilda målgrupper.
Deltagartillfällen	Antal deltagare multiplicerat med antal kurstillfällen under ett år. Exempel: För en kurs med en lektion i veckan som pågår i 10 veckor räknas antalet veckor som kursen varar multiplicerat med antalet deltagare på kursen: 10 veckor x 12 deltagare = 120 deltagartillfällen.
Kurstillfällen	Antal kurstillfällen per kurs.
Antal eller andel flickor/pojkar	Angett utifrån juridiskt kön.
Unika deltagare	En deltagare räknas bara en gång även om individen deltar i flera kurser.
Uppräknade värden	Värden för län och riket som har räknats upp för att kompensera för de som inte lämnat uppgifter (s.k. bortfalls-kompensation).
Rapporterade värden	De värden som lämnats i enkäten, och som har summerats utan bortfallskompensation.
Genomsnittlig deltagaravgift	Avgiften är ett genomsnitt för vad en enskild deltagare betalar i avgifter till kulturskolan under ett år. Avgifterna kan inkludera terminsavgifter, andra kursavgifter och eventuella instrumenthyror. Den genomsnittliga deltagaravgiften har beräknats genom att dividera landets kulturskolors sammanlagda intäkter från avgifter med totala antalet unika deltagare. Uppgift om intäkter från taxor och avgifter för kulturskoleverksamhet hämtas från SCB:s räkenskapssammandrag.
Vanligaste terminsavgift	Den vanligast förekommande terminsavgiften. Redovisat till och med 2017.
Löpande priser	De priser som råder under den period som avses.
Fasta priser	Löpande priser som omräknats med hjälp av KPI för att kunna jämföras mellan olika år.

KPI (konsumtprisindex)	Konsumentprisindex (KPI) är det mest använda måttet på prisutveckling och används bland annat som inflationsmått. KPI avser att visa hur konsumentpriserna i genomsnitt utvecklar sig för hela den privata inhemska konsumtionen, det vill säga de priser konsumenterna faktiskt betalar. I KPI ingår konsumtion av varor, tjänster och låneräntor.
Utländsk bakgrund	Person som är född utomlands eller född i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.
Utrikes född	Person som är född i ett annat land än Sverige.
Nyinvandrad	Person med kortare vistelsetid än 4 år i Sverige.
Socioekonomisk bakgrund – föräldrars utbildning	Person med minst en förälder/vårdnadshavare som har eftergymnasial utbildning.
Socioekonomiska områdestyper	Fem områdestyper som beskriver likheter och skillnader i socioekonomisk status på lägre geografiska nivåer. Områdestyperna utgår från RegSO:n (Regionala statistik-områden). De fem typerna är: 1: områden med stora socioekonomiska utmaningar 2: områden med socioekonomiska utmaningar 3: socioekonomiskt blandade områden 4: områden med goda socioekonomiska förutsättningar 5: områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar. Områdestyp 1 och 2 går under samlingsbegreppet områden med socioekonomiska utmaningar. Se mer på https://segregationsbarometern.boverket.se
Boendeyråden utifrån befolkningstäthet (DeSO)	DeSO, eller Demografiska statistikområden, delar in landet i knappt 6 000 områden. DeSO kan delas in i tre kategorier utifrån befolkningstäthet: DeSO i A: Ligger till största delen utanför större befolkningskoncentrationer eller tätorter. DeSO i B: Ligger till största delen i en befolkningskoncentration eller tätort, men inte i kommunens centralort. DeSO i C: Ligger till största delen i kommunens centralort. Totalt återfinns 18 procent av DeSO inom kategori A, 10 procent inom kategori B och 72 procent inom kategori C.

Bilaga 2. Tabeller

Tabell 4. Nettokostnader kommunernas drift totalt och för kulturskola 1998-2022.
Kronor totalt och per invånare 6-19 år i löpande priser och i 2022 års priser.

År	Kulturskolans andel av kommunens driftkostnader, procent	Nettokostnad kulturskola, löpande priser, tkr	Nettokostnad kulturskola 2022 års priser, tkr	Kr/invånare 6-19 år, löpande priser	Kr/invånare 6-19 år, 2022 års priser
2022	0,45	2 917 357	2 917 357	1 682	1 682
2021	0,47	2 858 690	3 097 921	1 666	1 805
2020	0,47	2 752 510	3 047 410	1 623	1 797
2019	0,48	2 738 683	3 047 160	1 633	1 817
2018	0,48	2 656 762	3 008 759	1 600	1 812
2017	0,49	2 575 612	2 973 816	1 594	1 840
2016	0,48	2 441 427	2 869 485	1 551	1 823
2015	0,48	2 355 863	2 796 135	1 538	1 825
2014	0,48	2 233 727	2 649 990	1 482	1 758
2013	0,48	2 161 029	2 559 092	1 444	1 710
2012	0,47	2 055 656	2 433 224	1 379	1 632
2011	0,46	1 952 434	2 331 599	1 303	1 556
2010	0,46	1 901 161	2 329 997	1 254	1 537
2009	0,47	1 875 343	2 327 501	1 222	1 517
2008	0,48	1 865 882	2 308 440	1 209	1 496
2007	0,48	1 790 855	2 292 647	1 152	1 475
2006	0,49	1 726 613	2 259 322	1 105	1 446
2005	0,49	1 639 517	2 174 582	1 045	1 386
2004	0,50	1 597 806	2 128 367	1 010	1 345
2003	0,50	1 569 383	2 098 775	989	1 323
2002	0,49	1 473 324	2 008 592	927	1 264
2001	0,50	1 424 499	1 983 472	898	1 250
2000	0,49	1 321 813	1 885 675	838	1 195
1999	0,48	1 234 258	1 778 508	790	1 138
1998	0,46	1 185 988	1 716 268	768	1 111

Kulturskolan i siffror

Tabell 5. Intäkter från avgifter från kulturskola 2011–2022. Kronor totalt och per invånare 6–19 år i löpande priser och i 2022 års priser.

År	Intäkter från avgifter, löpande priser, tkr	Intäkter från avgifter, 2022 års priser, tkr	Kr/invånare 6–19 år, löpande priser	Kr/invånare 6–19 år, 2022 års priser
2022	250 842	250 842	145	145
2021	237 817	257 719	139	151
2020	241 799	267 705	143	158
2019	248 523	276 516	148	165
2018	243 187	275 407	147	166
2017	248 927	287 413	154	178
2016	252 465	296 730	160	188
2015	254 096	301 582	166	197
2014	259 700	308 096	172	204
2013	263 291	311 789	176	208
2012	260 335	308 151	175	207
2011	257 277	307 240	172	205

Tabell 6. Terminsavgifter 1997–2022, genomsnittlig årlig deltagaravgift 2015–2022 samt antal kommuner med 0 kr i terminsavgift 1997–2022.

År	Vanligaste terminsavgift, medelvärde löpande priser	Vanligaste terminsavgift, medelvärde, 2022 års priser	Genomsnittlig årlig deltagaravgift, löpande priser, kr	Genomsnittlig årlig deltagaravgift, 2022 års priser, kr	Antal kommuner med 0 kr i terminsavgift
2022	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad	1 358	1 358	33**/27*
2021	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad	1 313	1 423	18**/20*
2020	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad	1 363	1 509	12**/22*
2019	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad	1 372	1 527	11**/20*
2018	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad	1 395	1 580	14**
2017	625	666	1 374	1 586	14
2016	647	702	1 403	1 649	16
2015	647	709	1 452	1 723	12
2014	658	720			9
2013	661	722			9
2012	663	724			7
2011	665	733			4
2010	655	741			4
2009	637	730			5
2008	Uppgiften ej insamlad	Uppgiften ej insamlad			-
2007	606	716			5
2006	598	722			4
2005	591	723			4
2004	567	697			4
2003	526	649			5
2002	510	642			5
2001	498	640			5
2000	494	650			4
1999	484	644			5
1998	488	652			3
1997	476	635			3

* Antalet bygger på svar från kulturskoleenkäten 2019–2022. Då svarsfrekvensen för undersökningarna varit 84, 86, 78 respektive 75 procent kan antalet vara en underskattning.

** Antalet uppskattat från SCB:s siffror om intäkter från taxor och avgifter ur räkenskapssammandragen.

